

SAK 37/19 BARNEHUS

Saksopplysning

Utgangspunktet for saka er å vurdere mogelege løysingar for Hallingdal.

Bakgrunn

Sak 26/18

Regionrådet drøfta Statens Barnehus, der barnehuset i Sandefjord m.a. dekkjer Buskerud. Spørsmålet er om det kan vera aktuelt å vurdere barnehus for ein mindre region, for å redusere avstandsulemper, som kan vera ei stor belastning.

Det skal gjerast vidare vurderingar/sonderinga fram til neste møte?

Sak 48/18 Etablering av barnehus

Regionrådet for Hallingdal ynskjer å arbeide vidare med vurderingar barnehus, dagleg leiar førebur sak til neste møte.

Sak 03/19 Barnehus

Saka vart utsett i påvente av nærare avklaringar.

Ei av avklaringane skal vera å sjekke ut om naboregionar/kommunar til Hallingdal kan vera interessert i å vurdere nærare eit samarbeid, med tanke på å arbeide for eit barnehus/avd. barnehus lokalisert slik at reiseavstand blir vesentleg redusert.

Grunnlaget og status barnehus

I det etterfølgjande er det ein del faktainformasjon i forhold til barnehus.

Kva er Statens barnehus

Statens barnehus er en tverrfaglig virksomhet som skal bidra til at barn og særlig sårbare personer som kan ha vært utsatt for, eller kan ha vært vitne til vold eller seksuelle overgrep blir møtt med et helhetlig tilbud. Barnehuset skal tilrettelegge for at disse personene tilbys tilrettelagt avhør, medisinske undersøkelser, nødvendig oppfølging og behandling innen nærmere angitte rammer, samt ivareta koordinering av tverrfaglig og tverretattlig samhandling.

Formål med barnehus

Formålet med etableringen av Statens barnehus var å sikre at barn og unge utsatt for vold og seksuelle overgrep ikke skulle utsettes for unødige belastninger i forbindelse med politiavhør, og samtidig sørge for at de fikk god og koordinert oppfølging.

Statens barnehus skulle sikre at særlig sårbare fornærmede og vitner og deres omsorgspersoner ble møtt med høy faglig kompetanse i trygge og tilrettelagte omgivelser. Barnehuset skulle videre bidra til å samle involvert fagpersonell på ett sted og redusere behovet for at den sårbare må fortelle sin historie gjentatte ganger. Det var også et viktig formål å styrke ivaretagelse av særlig sårbare fornærmede og vitners rettsikkerhet.

De første barnehusene ble etablert i 2007 og ved utgangen av 2017 var det i alt 11 barnehus.

Lokalisering av barnehusene

Alle politidistrikter, med unntak av Finnmark, har eget barnehus. Barnehusene er lokalisert i Oslo, Moss, Hamar, Sandefjord, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Ålesund, Trondheim, Bodø

og Tromsø. Finnmark politidistrikt benytter tjenestene ved Statens barnehus Tromsø. Barnehuset i Tromsø har særskilt kompetanse innen samisk språk og kultur.

Underavdeling av Statens barnehus Bodø, stedsplassert i Mosjøen

I oktober 2016 ble det etablert en underavdeling av Statens barnehus Bodø, stedsplassert i Mosjøen. Barnehuset i Bodø vurderer selv at etableringen har vært svært vellykket.

Statens barnehus Bodø gjennomførte i 2017 totalt 449 avhør, hvorav 118 (26,3 %) i Mosjøen. I tillegg er det avhør fra "nedslagsfeltet" som er gjennomført i Bodø, blant annet i saker hvor det skal gjennomføres medisinske undersøkelser.

Avhørene i Mosjøen gjennomføres i tråd med gjeldende retningslinjer for gjennomføring av tilrettelagte avhør i lokaliteter som er tilpasset barn og unge og deres familier/følgepersoner.

På grunn av manglende kvalifisert personell har det tatt tid å få etablert tilbud om medisinske undersøkelser ved underavdelingen. Fra og med februar 2018 har imidlertid også det medisinske tilbudet blitt etablert i samarbeid med Helgelandssykehuset.

Som følge av at avhør gjennomføres i Mosjøen, erfarer man at representanter fra barneverntjenesten følger de fleste avhørene i barnehusets lokaler. Tidligere fulgte barneverntjenesten ofte sakene per videolink. Det oppleves som et langt mer fruktbart samarbeid at barnehusets ansatte og barneverntjenesten sammen legger en plan for det videre arbeidet.

Politidirektoratet har tatt initiativ til en ekstern følgeevaluering av prosjektet.

Underveisevalueringen forelå i august 2017, mens en sluttevaluering vil foreligge i oktober 2018. Midtveisevalueringen viser at etableringen av underavdelingen har gitt positive virkninger på gjennomføringen av tilrettelagte avhør i Nordland politidistrikt. Både målgruppen, samarbeidspartene, ansatte ved barnehuset og lokalt politi er så langt tilfreds med ordningen.

<https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2019/04/05/pilotprosjekt-en-suksess/>

Underavdeling av Statens barnehus Tromsø, stedsplassert i Kirkenes

Politimesteren i Troms fikk i februar 2017 i oppdrag å utarbeide utkast til en plan for etablering av en underavdeling av Statens barnehus Tromsø, stedsplassert i Finnmark.

Barnehuset var deltaker i arbeidsgruppen som utarbeidet forslag i tråd med oppdraget.

Forslaget ble godkjent i august, og en prosjektgruppe ledet av barnehusets leder jobbet videre med etableringen. Det ble besluttet at underavdelingen skulle lokaliseres i Kirkenes da dette gir kortest reisevei for flest mulig barn. Avdelingen i Kirkenes vil primært benyttes til avhør av barn og andre særlig sårbare fra Øst-Finnmark. Barn fra Vest-Finnmark vil ha kortere reisevei til Tromsø og vil derfor fortsatt benytte dette tilbudet.

Avdelingen i Kirkenes skal gi et fullverdig tilbud i tråd med Felles retningslinjer for Statens barnehus. **Ansatte fra barnehuset i Tromsø bemanner avdelingen.** Tilbudet i Kirkenes ble formelt åpnet 15. mars 2018.

Underavdeling av Statens barnehus Bergen, stedsplassert i Sogn og Fjordane

Spørsmål om opprettelse av en eventuell underavdeling i Sogn og Fjordane har vært diskutert i en lengre periode. Statens barnehus Bergen har deltatt i møter med helsepersonell, politi og

politikere med formål om å legge til rette for en eventuell avdeling. Barnehusleder har også vært på studiebesøk til Statens barnehus Bodø, herunder til underavdelingen i Mosjøen. På bakgrunn av det arbeidet som hadde funnet sted i 2017, ble det raskt etablert en prosjektgruppe for å opprette en underavdeling, da dette ble besluttet gjennom Statsbudsjettet for 2018.

Underavdelingen skal være klar til åpning innen 1. oktober 2018.

<https://www.nrk.no/sognogfjordane/statens-barnehus-opna-i-forde-1.14232149>

<https://www.nrk.no/sognogfjordane/naer-50-born-i-overgrepssaker-1.12250768>

Ansatte og kompetanse

Barnehusene hadde totalt 146,8 årsverk pr. 31.12.2017. Til sammenlikning var det i alt 116 årsverk ved utgangen av 2016, hvilket tilsvarer en økning på 26,6 prosent. Gjennom øremerkede midler har bemanningen ved barnehusene blitt styrket gjennom året. Hvert barnehus har en leder i 100 prosent stilling. Barnehuslederne har ulik faglig bakgrunn, blant annet innen psykologi, juridiske fag og sosialt arbeid.

I følge Felles retningslinjer for Statens barnehus, som trådte i kraft 19. desember 2016, skal det være ansatt psykolog ved det enkelte barnehus. Per 31.12.2017 hadde alle barnehusene ansatt en eller flere psykologer, totalt var det 19,5 årsverk. Rådgivere (blant annet sykepleier, klinisk sosionom, barnevernspedagog) utgjør den største kategorien av ansatte, med i alt 76,6 årsverk ved siste årsskifte.

De fleste barnehusene har egne ansatte som ivaretar tekniske oppgaver knyttet til avhørene. Til sammen utgjorde disse 20,3 årsverk. Øvrig personell går under kategorien merkantilt. Disse utgjorde 19,4 årsverk.

Totalt antall tilrettelagte avhør fordelt på barnehus, 2017

Barnehus	Politidistrikt	Antall avhør
Oslo	Oslo	1 051
Moss	Øst	818
Hamar	Innlandet	459
Sandefjord	Sør-Øst	811
Kristiansand	Agder	412
Stavanger	Sør-Vest	639
Bergen	Vest	435
Ålesund	Møre og Romsdal	378
Trondheim	Trøndelag	633
Bodø	Nordland	435
Tromsø	Troms og Finnmark	372

Alder	Under 6 år	6-11 år	12-15 år	16-17 år	18 + år
Antall avhør	942	2759	2341	304	186

Tabell 8. Medisinske undersøkelser fordelt på barnehus

Barnehus	Politidistrikt	Antall undersøkelser
Oslo	Oslo	300
Moss	Øst	153
Hamar	Innlandet	33
Sandefjord	Sør-Øst	39
Kristiansand	Agder	104
Stavanger	Sør-Vest	80
Bergen	Vest	71
Ålesund	Møre og Romsdal	24
Trondheim	Trøndelag	125
Bodø	Nordland	45
Tromsø	Troms og Finnmark	127

Andre regionar som arbeidar for barnehus

- Sortland
- Narvik eller Ofoten
- Vesterålen
- Kristiansund

Problemstilling Hallingdal

1. Er Hallingdal i ein situasjon der me kan hevde å koma dårleg ut i forhold til reisetid til barnehus, og at dette fører til ei stor meirbelastning for dei det gjeld?
2. Kjem Hallingdal dårleg ut i forhold til reisetid til barnehus samanlikna med andre regionar i Norge?
3. Kva kan vera aktuelle løysingar?

I forhold til spørsmål 1 er det fyrst og fremst faglege vurderingar, men som verkar eintydige på at reisetid Hallingdal – Sandefjord er ei stor meirbelastning.

Når det gjeld spørsmål 2 kan det sjå ut som om Hallingdal er av dei regionane som kjem dårlegast ut i forhold til reisetid, sjå vedlagt kartskisse (vil bli laga noko meir sostifikert)

Kva kan så vera aktuelle løysingar for Hallingdal. Dagleg leiar har her gjort nokre «enkle» tilnærmingar, med kjappe konklusjonar i denne omgang:

1. Nytt barnehus lokalisert i Hallingdal, der nedslagsfelt kan vera øvre Buskerud, Valdres og kanskje litt Vestland. Trur ikkje dette er ei aktuell tilnærming, blir for lite og grip inn i 2 – 3 politidistrikt.
2. Nytt barnehus lokalisert i Hønefoss, nedslagsfelt Øvre Buskerud, Midt-Buskerud, Ringeriksregionen. Trur ikkje dette er ei aktuell tilnærming, blir for lite og store delar av området har kort reiseavstand til Sandefjord (Hønefoss – Sandefjord 1t. 45 min.)
3. Underavdeling Sandefjord lokalisert i Hallingdal. Kor stort omland ei slik løysing kan representere er vanskeleg å seie men har liten tru på at Valdres kan vera ein del av løysinga. Både ut frå anna politidistrikt, Hamar vil styrkje seg og avstand Fagernes – Hamar 2 ½ time er innafor.

Dersom me føreset i storleik 30.000 innbyggjarar vil det statistisk vera i storleik 40 avhøyr i året. For 2017 var det 30 avhøyr med barn/ungdom frå Hallingdal. I 2018 var talet 19. Når det gjeld krav i forhold til [medisinsk undersøking](#) er dagleg leiar usikker på om Hallingdal har denne kompetansen og om det er realistisk å ha den.

Legg ved rapport følgjevaluering Mosjøen. Drifta som underavdelingen gjennom eit ambulerande fagteam frå barnehuset Bodø. Ca. 100 avhøyr i året.
Førde ca. 50 avhøyr i året (skal sjekke tal nærare).

4. Hallingdal tilslutta Statens Barnehus Oslo. Mykje raskare og enklare reiseveg. Anna politidistrikt. Veit ikkje kva det skapar av komplikasjonar. Alle politidistrikt, med unntak av Finnmark, har eige barnehus. Finnmark politidistrikt nyttar tenestene ved Statens barnehus Tromsø.

Konklusjon

Politidirektoratet har sett i gang ei større evaluering av barnehusa som skal vera ferdig i 2019. Før evaluering er handsama er det svært liten grunn til å tru at det blir gjort fleire endringar i forhold til dagens struktur barnehus. Men å klargjera er sjølvsagt ein god strategi.

Så sant evaluering ikkje kjem med heilt nye resultat og konklusjonar i forhold til dagens ordning så meiner dagleg leiar, ut frå førebelse vurderingar, at det er alt. 3 og 4 som kan vera aktuelle for Hallingdal. Og det må gjerast nærare avklaringar i forhold til begge alternativa. Vårt hovudargument er (kanskje) at det er få eller ingen regionar som har så lang reisetid som Hallingdal. Ut frå dette bør Hallingdal fyrst gjera sine avklaringar før andre eventuelt blir involvert.

Det er rimeleg sikkert at det er faglege problemstillingar og tilnærmingar som ikkje er teke med i saka i denne omgang, men det bør kunne vera eit grunnlag for vidare drøftingar.

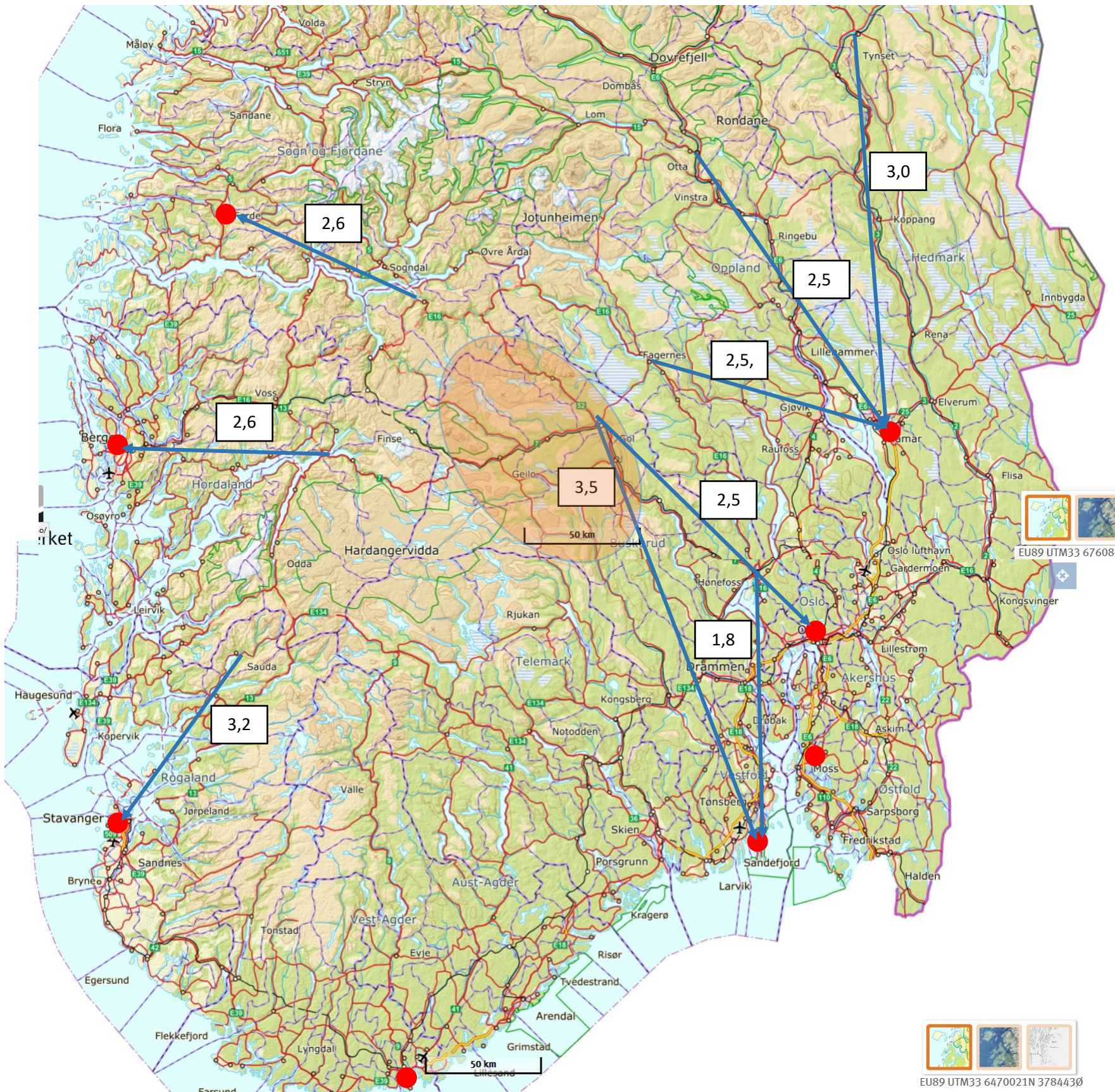
Hallingdal 18.6.2019

Knut Arne Gurigard
Dagleg leiar

Vedlegg:

- Førebels kartskisse
- Følgjevaluering pilot Mosjøen
- Felles retningslinjer for Statens barnehus
- Statens barnehus, årsrapport 2017 (2018 ikkje klar)
- Statssekretær negativ til barnehus-etablering på Sortland
- Div. medieoppslag om barnehus

BARNEHUS, REISEAVSTAND

Følgerevaluering av pilotprosjekt «Etablering av underavdeling av barnehus i Nordland politidistrikt»

2018

POLITIDIREKTORATET

OPPDRAGSGIVER: Politidirektoratet

RAPPORT NR: 9581

RAPPORTENS TITTEL: Følgeevaluering av pilotprosjekt «Etablering av underavdeling av barnehus i Nordland politidistrikt»

ANSVARLIG KONSULENT: Per-Trygve Hoff

KVALITETSSIKRET AV: Kjell Værnor

FOTOGRAFI I RAPPORT: Per-Trygve Hoff

DATO: 15.10.2018

Forord

Nordland politidistrikt etablerte høsten 2016 en underavdeling av Statens barnehus Bodø, som en forsøksordning.

Pilotprosjektet ble etablert som ledd i å bedre tilbudet til barn som skal avhøres gjennom tilrettelagte avhør, og som særlig utsettes for ekstrabelastning som følge av lang reisevei. Underavdelingen ble stedsplassert i Mosjøen.

Agenda Kaupang har på oppdrag av Politidirektoratet gjennomført en følgeevaluering av pilotprosjektet. Følgeevalueringen er dokumentert gjennom to PowerPoint rapporter: *Midtveisrapport pr 7. juli 2017* og *Følgeevaluering av Statens barnehus Bodø* med sluttevaluering og oppdatert datagrunnlag pr. juni 2018. Den siste følger som vedlegg til dette dokumentet. Midtveisrapporten pekte på mulige forbedrings-/læringspunkter underveis i evalueringen.

Denne rapporten gjengir hovedfunn og resultater fra sluttevalueringen, herunder om forbedrings-/læringspunkter i underveisevalueringen har blitt fulgt opp og har gitt effekt.

Agenda Kaupangs konsulentteam har bestått av Per-Trygve Hoff (ansvarlig konsulent), Kjell Værnor, Odd Helgesen og professor Annika Melinder (underleverandør).

Innhold

1	Vurdering og anbefalinger	6
2	Bakgrunn for forsøksprosjektet	9
2.1	Kort om Statens barnehus	9
2.2	Begrunnelse for forsøket	9
3	Om følgeevalueringen	11
3.1	Formål med evalueringen	11
3.2	Metode og gjennomføring	11
3.2.1	Operasjonalisering av mål og indikatorer	11
3.2.2	Evalueringsmetoder	12
3.2.3	Kilder og datainnsamlingen	13
4	Observasjoner	15
4.1	Kapasitet og tid til avhør	15
4.1.1	Færre dager til avhør i Helgeland etter pilot, tross høyere volum	15
4.1.2	Andel tidsbrudd har samlet sunket i Nordland politidistrikt	15
4.1.3	Kapasiteten i barnehuset var årsak til forsinkelser, piloten endret dette	16
4.2	Forberedelser til avhør	18
4.2.1	De barnefagliges forberedelser	18
4.2.2	Politiets forberedelser	18
4.3	Avhørsdagen	19
4.3.1	Møtetidspunkt, henting og reise	19
4.3.2	Barnas form, uro og opplevelse av avhørsdagen	20
4.3.3	Møtet med politiet og avhørssituasjonen	21
4.3.4	Kvaliteten på avhørene	22
4.3.5	Medisinsk undersøkelse	22
4.4	Oppfølging og samarbeid	23
4.4.1	Kartlegging og tilbud om oppfølging	23
4.4.2	Videre oppfølging og samarbeid med lokale ressurser	24
4.5	Økonomiske konsekvenser	26
5	Supplerende informasjon og synspunkter	29

Vedlegg: *Følgeevaluering av Statens barnehus Bodø, Datagrunnlag 2016–2018*

1 Vurdering og anbefalinger

Agenda Kaupang vurderer forsøket med en underavdeling i Mosjøen som vellykket.

Prøveordningen med en underavdeling i Mosjøen av Statens barnehus Bodø har gitt barn og sårbare personer fra Helgeland kortere tid til avhør og enklere og raskere reisevei. Dette reduserer i seg selv belastningen på berørte barn og sårbare personer. Evalueringen viser at rettsikkerheten er minst like godt ivaretatt under prøveordningen som tidligere. Underavdelingen har styrket den samlede kapasiteten i politidistriktet og forsøket har ikke gått ut over oppgaveløsningen i hovedhuset. Underavdelingen har moderate netto kostnader for politidistriktet. Reisekostnader for barn og følgepersoner som belastes Justis- og beredskapsdepartementet over et annet budsjett, er redusert.

Konklusjonene er ikke direkte overførbare til andre politidistrikter, men avhengig av lokale reiseruter og samferdselstilbud, samt bosted og reiseruter for avhørere med påkrevet kompetanse for avhør av sekvensielle og tilrettelagte avhør av barn og sårbare personer.

En klar suksessfaktor for forsøket er den entusiasme og det engasjementet som preger forsøket, både hos ledelsen i politidistriktet og blant medarbeiderne. Barnehuset mener at ordningen med at ansatte i fagteamet i Bodø på turnus bemanner avdelingen i Mosjøen, også er en kritisk suksessfaktor. Vi ser at en egen bemanning ville gitt et lite og sårbart fagmiljø. Et klart læringspunkt har vært hvor lang tid det kan ta å få bemannet underavdelingen med nødvendig medisinsk kompetanse.

Hovedfunn i rapporten, jf. evalueringens mandat:

- ▶ Kortere reisevei og nærhet til underavdelingen oppfattes av barnevern, følgepersoner, avhørere og barnehusets fagpersoner som en klar gevinst for barna og deres pårørende, og for tilgangen på kompetente følgepersoner.
- ▶ Avhørere og barnefaglige forteller at de opplever mer opplagte unger og at kvaliteten på avhørene styrkes av dette. Det er vanskeligere å dokumentere denne gevinsten gjennom spørreskjemaene knyttet til enkeltavhørene.
- ▶ Kvaliteten på planlegging, gjennomføring og oppfølging er minst like høy som før, i alle deler av politidistriktet. Piloten har ikke gått ut over rettsikkerheten.
- ▶ Tid til avhør har gått ned for saker som sokner til underavdelingen, og andel brudd på tidsfristen er redusert for hele politidistriktet til tross for et større antall saker. Dels skyldes dette at underavdelingen har gitt distriktet et nytt avhørsrom, som tidligere var en begrensende faktor, i tillegg har hovedhuset nylig fått enda et avhørsrom, og dels skyldes det bedre utnyttelse av avhørernes kapasitet (mindre reisetid). I tillegg representerer en enklere reisevei færre utfordringer for å gjøre avtaler om avhør med følgepersoner.
- ▶ Økonomisk vurderes den forventede økningen i politidistriktets netto driftskostnader som moderate, kr 351 600 pr. år.
- ▶ Man har enda ikke tatt ut gevinsten av lokale medisinske undersøkelser. To leger ble knyttet til underavdelingen i Mosjøen fra januar 2018, men begge gikk umiddelbart ut i svangerskapspermisjon og er tilgjengelig først fra våren 2019
- ▶ Det er fremdeles bred tilslutning til forsøket i ledelsen i politidistriktet og høy motivasjon blant fagansatte og politiets avhørere for forsøket.

En ny underavdeling er ikke nødvendigvis den eneste eller beste løsningen for andre politidistrikter. Et annet utgangspunkt ville kunne gi andre konklusjoner.

Viktige premisser for konklusjonen i denne rapporten er:

- ▶ Det lokale volumet av saker
- ▶ Knappheten på tilgjengelige transporttilbud
- ▶ Tilgangen på lokale avhørere med riktig kompetanse
- ▶ Kapasiteten i barnehuset var en flaskehals i saksbehandlingen før forsøket

Hvilke eventuelle alternativer til en underavdeling vil kunne avhjelpe utfordringer knyttet til reisevei?

Et førende argument for å etablere underavdelinger av barnehusene i Norge, er hensynet til barnet og dets pårørende. Barnet bør ideelt kunne hentes inn til avhør, kartlegging og innledende oppfølging og leveres tilbake i løpet av samme dag, slik at avhørsdagen griper minst mulig inn i barnets hverdag og dets forhold til omgivelsene. Reiseavstand og ikke minst transporttilbudet er de begrensende faktorer.

Samtidig har vi i denne evalueringen sett at ønsket om å hente inn og returnere barnet i løpet av samme dag også har begrenset kapasitetsutnyttelsen i barnehuset, der reisetid og tilgjengelige transportmidler gjør at barnet først kommer inn midt på dagen og ideelt må returnere tidlig – slik tilfellet fremdeles er for barn fra Ofoten/Lofoten/Vesterålen. Nedleggelsen av Framnes flyplass (Narvik) forsterket for noen år siden utfordringen for barn og følgepersoner fra Ofoten.

Avhørere og barnefaglige i Bodø har i denne sammenheng pekt på et interessant alternativ, som de også implementerer: Utvidet åpningstid, kanskje 1–2 kvelder i uken, som tilpasses tilgjengelige kommunikasjonsstilbud til og fra nevnte problemområder. Dette øker kapasiteten på barnehuset i vesentlig grad for barna i dette området, reduserer tid til avhør, og det gir flere barn og pårørende mulighet til å utføre reisen og avhøret i løpet av samme dag.

Har forbedrings-/læringspunkter i underveisevalueringen blitt fulgt opp og gitt effekt?

- ▶ Underveisevalueringen har gitt Statens barnehus i Bodø tilbakemelding på at de var på rett vei i forhold til organisering og samhandling med følgepersoner og barneverntjeneste. Underveis var det få klare forbedringspunkter å påpeke, utover den åpenbare mangel på medisinsk undersøkelsestilbud i underavdelingen. Dette var ingen overraskelse for barnehuset og politidistriktet som gjennom hele evalueringsperioden har jobbet hardt for å få dette på plass. Flaskehalsen har ligget i dialogen med Helse Nord om finansiering og tilgang på ledige ressurser.
- ▶ Antagelig har evalueringsprosessen også i seg selv bidratt til litt ekstra oppmerksomhet på alle evalueringsmålekritier og –indikatorer, hos alle berørte.
- ▶ Midtveiskonferansen over to dager i Bodø i juni 2017 bidro til å tydeliggjøre og holde oppmerksomheten oppe på flere viktige premisser for forsøksprosjektet: Aktiviteten i underavdelingen skulle ikke gå på bekostning av øvrige regioner i distriktet og den løpende vurderingen av utviklingen i disse kan ha bidratt til å opprettholde oppmerksomheten på helheten i barnehusets virksomhet. Et eksempel var fokuset på Nord Hålogalands utfordringer, som på noen områder kan være vel så store som i Helgeland før piloten. Evalueringen kan ha bidratt til økt fleksibilitet i åpningstidene til hovedhuset for å kunne møte vanskelige reiseruter og rigide rutetabeller, slik at flere avhør kan håndteres i løpet av en dag også for barn og følgepersoner fra dette distriktet.

Utfordringer man bør være forberedt på:

- ▶ Ved fremtidige etableringer av underavdelinger er det viktig å få på plass avtaler om og med medisinske ressurser i god tid før underavdelingen åpner. Dette kan ta tid!
- ▶ Endringer i regelverket for reisetid kan gi flere reisedøgn og økte kostnader til overnatting.
- ▶ Barnefaglige opplever at det kan være vanskelig å finne følgepersoner til avhørene og mener det er viktig å tilby bedre avtaler med standardisert kompensasjon til disse. Deres innsats er svært viktig.
- ▶ Når ikke lenger avhørsrommet er den begrensende faktoren, oppstår nye begrensninger for videre produktivitetsøkning. I Nordland politidistrikt er det for øyeblikket kapasiteten til avhørere og avhørsledere. Kapasiteten til barnefaglige synes også nå å ha nådd grensen.

- ▶ Ledelsens og ansattes motivasjon er en viktig suksessfaktor. Barnehuset i Nordland poengterer betydningen av å opprettholde minst én dag i uken der alle er samlet i hovedhuset, for å pleie det felles arbeidsmiljøet og få unna interne arbeidsoppgaver.

2 Bakgrunn for forsøksprosjektet

2.1 Kort om Statens barnehus

Statens barnehus er et tilbud til barn og ungdom som kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep, der det foreligger en politianmeldelse. Tilbudet gjelder også voksne med utviklingshemming. Tanken bak barnehusene er at alle offentlige instanser som blir involverte i etterforskningen av mulige overgrep, samorganiseres og utøver sine tjenester ved et sted. På den måten unngår man at barnet må gjenta sin historie for mange ulike personer og møte opp på forskjellige offentlige steder. Barnet/den særlig sårbare skal også få nødvendig barnefaglig/sosialfaglig ivaretagelse sammen med etterforskningen av saken. Tjenestene organiseres rundt barnet. Målet er å styrke barns rettssikkerhet og sørge for god ivaretagelse av barn og familier. Barnehuset skal sørge for god ivaretagelse og økt rettssikkerhet for målgruppene.

Som et ledd i etterforskningen, gjennomfører spesialutdannet politi avhør av fornærmede som er særskilt sårbare. Avhørene skjer på barnehuset. Statens barnehus gir også råd og veiledning til privatpersoner og offentlige instanser i saker som er uavklarte. Disse behandles anonymt. Barnehusene skal:

- ▶ Redusere belastning for barn og pårørende ved å tilrettelegge for en helhetlig ivaretagelse
- ▶ Sikre rask hjelp og behandling
- ▶ Utvikle samarbeid og sikre god informasjon mellom faginstanser
- ▶ Rask igangsettelse og gjennomføring av tilrettelagte avhør, videre hjelp og oppfølging
- ▶ Barnehuset kartlegger behovet for videre hjelp og oppfølging
- ▶ Tilrettelegge for økt kunnskap og forskning på feltet

Økt saksmengde og lange ventetider i alle politidistriktene har blitt oppfattet som en trussel for rettsikkerheten for de berørte. Politidirektoratet ba derfor distriktene om tiltaksplaner fra og med 2016 for å få ned ventetiden.

2.2 Begrunnelse for forsøket

Statens barnehus Bodø åpnet i september 2013 og tilhører Nordland Politidistrikt. Personalet bestod høsten 2016 av 5 personer. Disse er sivilt ansatte med barnefaglig kompetanse. Statens barnehus Bodø tar imot barn fra hele Nordland fylke.

Statistikken for 2014 viser at det ved barnehuset i Bodø tok 54 dager i snitt for alle typer avhør fra anmeldelse til dommeravhør, mot landsgjennomsnittet på 50 dager. For avhør ved seksuelle overgrep tok det i snitt 56 dager i Bodø, mot 43 som landssnitt. Høsten 2015 kom det nye regler som ga politiet en frist på 1–3 uker fra anmeldelsen er mottatt til de skal ha gjennomført avhør av barna. Ifølge et intervju i mars 2016 med daglig leder ved Statens barnehus i Bodø, Siv Anita Bjørnsen, brytes denne fristen i to av tre saker.

Hittil har barn på Helgeland måttet reise til barnehuset i Bodø for avhør. Reisebelastningen for barn som sogner til barnehuset i Bodø kan være stor, med reisetider som kan komme godt over 3 timer. Uventede forsinkelser for lokale ferger og fly kan eksponere barnet for uønsket påvirkning fra miljøet rundt mulig overgriper

Med dette som bakgrunn søkte Salten politidistrikt om å få opprette et barnehus i Mosjøen. Justisministeren ga klarsignal til prøveprosjektet ("piloten") i mars 2016.

Kriterier for prøveprosjektet var:

- ▶ Det skal gis like godt tilbud for barna/de særlig sårbare voksne i Mosjøen som i Bodø
- ▶ Etableringen av en underavdeling må ikke svekke fagmiljøet i Bodø
- ▶ Forsøket skal bekostes av politidistriktet selv og bør derfor ha begrensede budsjettkonsekvenser

3 Om følgeevalueringen

3.1 Formål med evalueringen

Formålet med evalueringen er å få kunnskap om det er hensiktsmessig å etablere underavdelinger av Statens barnehus, etter nærmere gitte kriterier.

Hensynet til barna og deres rettssikkerhet er helt avgjørende. Sentrale beslutningskriterier er derfor om tilbudet ved underavdelingen minst tilsvarer det tilbudet som gis ved "hovedhuset" og om underavdelingen fører til økt kvalitet og effektivitet i politidistriktets totale oppgaveløsning.

Evalueringen skulle blant annet svare på fem hovedspørsmål:

- ▶ Hva er kvaliteten på tilbudet til barn som avhøres ved underavdelingen? Følgende skal særlig vurderes, bl.a. opp mot tilbudet ved «hovedhuset»:
 - a. tilrettelegging og samhandling i forberedelsen til avhøret
 - b. tilgang på og kvalitet på medisinske undersøkelser
 - c. kartlegging, oppfølging og behandling gjennom barnehuset og lokalt hjelpeapparat
- ▶ Hvilken betydning har underavdelingen for politidistriktets totale kvalitet og effektivitet i oppgaveløsningen?
- ▶ Hvilke konsekvenser får etablering av underavdelingen for driften av barnehuset i Bodø, herunder for barn som avhøres ved «hovedhuset» og de ansatte.
- ▶ Hvilke eventuelle gevinster er identifisert knyttet til bl.a. reiseavstand for barnet, og reisetid og kostnader for barnehuspersonell, etterforskere, avhørere og avhørsledere
- ▶ Hvilke eventuelle alternativer til en underavdeling vil kunne avhjelpe utfordringer knyttet til reisevei?

Det skulle gjennomføres en underveisevaluering etter 10 måneder og en sluttevaluering. Det forventes at sluttevalueringen bygger videre på innholdet i underveisevalueringen.

Underveisevalueringen skulle peke på mulige forbedrings-/læringspunkter. Sluttevalueringen skal vurdere om forbedrings-/læringspunkter i underveisevalueringen har blitt fulgt opp og har gitt effekt.

3.2 Metode og gjennomføring

3.2.1 Operasjonalisering av mål og indikatorer

Hovedmålene for pilotprosjektet er:

1. Tilbudet ved underavdelingen skal minst tilsvare det tilbudet som gis ved "hovedhuset"
2. Underavdelingen skal føre til økt kvalitet og effektivitet i politidistriktets totale oppgaveløsning.

I hvilken grad disse målene nås, skal belyses både underveis og ved avslutning av evalueringsperioden.

Politidirektoratet definerte i konkurransegrunnlaget fem hovedspørsmål som evalueringen minst skal svare på. De fem hovedspørsmålene er:

- i. Hva er kvaliteten på tilbudet til barn som avhøres ved underavdelingen? Følgende skal særlig vurderes, bl.a. opp mot tilbudet ved "hovedhuset":
 - a. tilrettelegging og samhandling i forberedelsen til avhøret
 - b. tilgang på og kvalitet på medisinske undersøkelser
 - c. kartlegging, oppfølging og behandling gjennom barnehuset og lokalt hjelpeapparat

- ii. Hvilken betydning har underavdelingen for politidistriktets totale kvalitet og effektivitet i oppgaveløsningen?
- iii. Hvilke konsekvenser får etablering av underavdelingen for driften av barnehuset i Bodø, herunder for barn som avhøres ved «hovedhuset» og de ansatte.
- iv. Hvilke eventuelle gevinster er identifisert knyttet til bl.a. reiseavstand for barnet, og reisetid og kostnader for barnehuspersonell, etterforskere, avhørere og avhørsledere
- v. Hvilke eventuelle alternativer til en underavdeling vil kunne avhjelpe utfordringer knyttet til reisevei?

Spørsmål i. bidrar til å presisere hovedmålsetting 1 over. Spørsmålene ii. og iv. bidrar til å presisere hovedmålsetting 2. Sammen med oppdragsgiver er begreper og mål operasjonalisert ytterligere gjennom spørreskjema, intervjuer og identifikasjon av relevant statistikk.

Virkninger på kvalitet er det begrepet som ut fra erfaring viser seg å være krevende å definere entydig. I dette oppdraget gir i tillegg omfanget av saker i noen tilfeller begrensninger for den statistiske validiteten i datagrunnlaget.

Politidirektoratet har ønsket at evalueringen spesielt vurderer tilrettelegging og samhandling i forberedelsen til avhøret, tilgang på og kvalitet på medisinske undersøkelser og kartlegging, oppfølging og behandling gjennom barnehuset og lokalt hjelpeapparat (ref. spørsmål i. og iii. over). Her vil det være hensiktsmessig å kartlegge aktørene og målgruppenes subjektive erfaringer (kvalitativ tilnærming), så vel som kvantitativ kartlegging av barnehusenes faktiske gjennomførte tiltak og ressurser brukt på de ulike oppgavene de skal gjennomføre i henhold til sitt mandat.

Hensynet til barnet og barnets opplevelse av reisen, forberedelsen og møtet med barnehuset, avhørere og barnefaglige støttepersoner er helt sentralt i evalueringen. Relevante indikatorer ble utarbeidet i samarbeid med professor Annika Melinder (UiO) og med innspill fra barnehuset og avhørere.

Viktige indikatorer for kvalitet og effektivitet knyttet til spørsmål ii. over, er antall dager fra anmeldelse til avhør og andel brudd på tidsfristen. Økt tid til avhør anses også å svekke retts-sikkerheten til fornærmede og mistenkte.

Antall avhør og kostnader knyttet til barnehusets virksomhet, samt endringer i disse knyttet til piloten er viktige parametere både for effektivitet (ii.) og måling av gevinster (iv.). Politidistriktet og direktoratet har bidratt til å identifisere og kvantifisere slike indikatorer.

3.2.2 Evalueringsmetoder

Følgeevalueringen skulle belyse grad av måloppnåelse, og følge utviklingen i kommunene underveis og ved avslutning av forsøksordningen. Evalueringen har dermed elementer fra tre ulike retninger innenfor evalueringsarbeid (Sverdrup, 2002).¹ Den omfatter både *effektevaluering* (summativ, beslutningsorientert perspektiv), *prosessevaluering* (prosesorientert perspektiv), samt elementer fra den såkalte *målfrie* evalueringsformen: Der de andre tilnærmingene måler definerte mål på ulikt vis, vil den målfrie tilnærmingen være åpen for å se etter resultater som oppdragsgiver og forsker ikke på forhånd har kunnskap om (formativ evaluering).

Effektevalueringer legger betydelig vekt på kvantitative data, og krever strengt tatt etablering av en *baseline* (nullpunkt) for endringene som skal måles.

I denne følgeevalueringen oppfatter vi at effektevaluering er *hovedoppgaven*. Det vil si et evalueringsdesign som gir kunnskap med høyest mulig evidens om den kausale effekten av om

¹ Sverdrup, Sidsel (2002). *Evalueringsmetoder: faser, design og gjennomføring*. Fagbokforlaget

tilbudet ved underavdelingen minst tilsvarer det tilbudet som gis ved "hovedhuset", og om underavdelingen fører til økt kvalitet og effektivitet i politidistriktets totale oppgaveløsning.

Prosessevaluering er ment å skulle synliggjøre hvordan og hvorfor endring skjer – for eksempel hvorfor det er en manglende sammenheng mellom mål og resultater. Denne formen er orientert mot innsikt, forståelse og læring. «Selve prosessen og iverksettingen av den er i søkelyset, og den prosessorienterte retningen kjennetegnes også ved at organiseringen av tiltak blir studert, analysert og vurdert» (Sverdrup 2002:32). Det er vanlig at slike tilnærminger også har som siktemål å påvirke gjennomføringen av det tiltaket/satsingen som evalueres, og forskerne kan foreslå forbedringstiltak underveis eller ved prosjektets slutt. Analysen kan fortelle om man kan forvente å ha suksess hvis det samme tiltaket, med eventuelle modifiseringer, gjentas.

I denne følgeevalueringen oppfatter vi at prosessevalueringsspektivet er *tilleggsoppdraget*.

Målfri evalueringstilnærming setter som nevnt søkelyset på utilsiktede eller uintenderte effekter. Dersom det oppstår uintenderte effekter av forsøket, hva kan gjøres for å begrense disse? Underveis i følgeevalueringen har vi hatt møter med Politidirektoratet og Statens barnehus i Bodø for jevnlig oppdatering og drøfting. Underveisrapporteringen i 2017 og møtene med deltagerne i prøveordningen har gitt partene en mulighet til å justere den videre innretningen av forsøksordningen. Intervjuer med involverte aktører har også gitt åpning for å identifisere uintenderte effekter.

3.2.3 Kilder og datainnsamlingen

Vi har benyttet oss av følgende metodiske verktøy (metodetriangulering) for å besvare problemstillingene:

- ▶ Dokumentgjennomgang
 - Bakgrunnsdokumentasjon, lovgivning, forskrifter, målsettinger, organisering, planer og instruksjoner knyttet til forsøket/piloten
 - Etablerte rapporteringer knyttet til barnehusets virksomhet og forsøket/piloten
 - Supplerende rapporteringer initiert av evalueringsprosjektet
- ▶ Intervjuer med:
 - Politidistriktets ledelse, økonomi og administrasjon
 - Representanter for etterforskere, avhørere og avhørsledere (politiansatte)
 - Ledere og ansatte ved Statens barnehus i Bodø med underavdeling Mosjøen
- ▶ Spørreundersøkelser
 - Barnefaglige ved Statens barnehus i Bodø (med underavdeling i Mosjøen)
 - Politiets avhørere ved barnehuset i Bodø og Mosjøen
 - Barnas følgepersoner
 - Representanter for barnevernet med erfaring fra barnehuset i Bodø og/eller Mosjøen
- ▶ Analyse av statistiske og økonomiske data
 - Relevante registerdata fra politiet om brudd og årsak til brudd på tidsfrister
 - Interne rapporteringer og anslag i politidistriktet knyttet til kostnader
- ▶ Dialogkonferanser
 - Avstemming og kvalitetssikring av funn med barnefaglige og avhørere
 - Synspunkter og tilbakemeldinger på konsulentens foreløpige vurderinger og anbefalinger

Hensynet til barnet og barnets opplevelse av reisen, forberedelsen og møtet med barnehuset, avhørere og barnefaglige støttepersoner er helt sentralt i evalueringen. Etiske dilemma og metodiske begrensninger er knyttet til eksponering og direkte kontakt med barn og sårbare

personer utsatt for overgrep eller beskyldninger om slike. Vi har derfor valgt ikke å intervju disse direkte om deres opplevelser og erfaringer med barnehuset. Vi har i stedet innhentet informasjon om det enkelte barns opplevelse gjennom flere kilder rundt det enkelte barn: Barnehusets ansvarlige fagperson, avhører, barnets følgeperson (som gjerne er en lærer, barnevern, familievenn eller familiemedlem) og barnevernet i hjemkommunen.

Spørreundersøkelser rettet mot «svake grupper» har dessuten ofte svært lave svarprosjenter, noe forskerne erfarte også ved evalueringen i 2012. For de yngste og psykisk utviklingshemmede i målgruppen vil pårørende/verge være en riktigere representant for å vurdere brukertilfredshet.

Det har vært en metodisk utfordring å etablere en god referanseramme (baseline) for følgeevalueringen, som ble påbegynt flere måneder etter at pilotforsøket startet september 2016. Vi har forsøkt å rekonstruere situasjonsbildet fra året før piloten startet, ved hjelp av nøkkelpersoner i og utenfor barnehuset. Utfordringene er forsøkt løst ved bruk av flere datakilder. Vi sammenlikner også utviklingen i Mosjøen med utviklingen i Bodø – som en annen referanseramme. Her skiller vi i noen tilfelle mellom barn fra områder nær Bodø og områder som fremdeles har en lang eller komplisert reisevei inn til Bodø, slik deler av områdene som i dag kan reise til Mosjøen tidligere hadde det.

Gjennomføring av spørreundersøkelsene

Spørreskjemaer relevante for blant annet barnets opplevelse av møtet med barnehus og avhøret før og under pilotforsøket utarbeidet av Agenda Kaupang i samarbeid med professor Annika Melinder (UiO) og med innspill fra barnehuset og politiets avhørere. Inntrykk fra flere kilder styrker validiteten: avhørere, barnefaglige og følgepersoner.

Vi har mottatt svar på spørreskjemaer som omfatter:

- ▶ 297 avhørssituasjoner før og under piloten rapportert av de barnefaglige, hvorav 70 avhør i første halvår 2018
- ▶ 130 avhørssituasjoner før og under piloten rapportert av 5 av politiets avhørere, hvorav 67 avhør første halvår 2018
- ▶ 363 avhørssituasjoner før og under piloten rapportert av følgepersoner, hvorav 97 avhør første halvår 2018
- ▶ Barnevernets inntrykk av barnas og eget møte ved barnehuset i tre perioder (hhv. før piloten i 2016, første halvår 2017 og første halvår 2018) for 3 utvalgte områder:
 - Barnevern som sokner til avdelingen i Mosjøen: Vefsn, Rana og Ytre Helgeland
 - Barnevern med lang/vanskelig reisevei til Bodø: Vesterålen, Vågan og Narvik
 - Barnevern med enklere reisevei til barnehuset i Bodø: Bodø, Fauske og Saltdal

Når det gjelder situasjonen før prøveordningen ble implementert i 2016, ba vi respondenter i gruppene over om å besvare spørsmål om dette tidlig i 2017. Vi fikk svar dels basert på gamle journaler, dels etter hukommelsen. Usikkerheten knyttet til dette kompenseres til en viss grad av at svarene fra de ulike målgruppene sees i sammenheng.

Alle respondenter er sikret anonymitet, så vel i forhold til Agenda Kaupang som til politiet og barnehuset.

4 Observasjoner

Dette avsnittet gjengir hovedfunn fra følgeevalueringen.

Utdypende datagrunnlag og kommentarer fra intervjuede og spørreskjemaene er gitt i vedlagte PP-rapport: *Følgeevaluering av Statens barnehus i Bodø, Datagrunnlag 2016 – sommeren 2018*.

4.1 Kapasitet og tid til avhør²

4.1.1 Færre dager til avhør i Helgeland etter pilot, tross høyere volum

Tid til førstegangsavhør for Helgelandssaker var 27,8 dager i snitt de første 9 månedene i 2016 – frem til underavdelingen i Mosjøen ble etablert. De neste 8 månedene frem til og med mai 2017 sank tiden til førstegangsavhør til 19,9 dager i snitt, samtidig som antall avhør steg fra 9,1 til 16,4 avhør i snitt pr. måned.

Perioden var preget av stor entusiasme både blant de barnefaglige og avhørerne.

Det siste året med ny ordning (juni 2017–juni 2018) var antall dager før førstegangsavhør 20,75 dager i snitt, fremdeles godt under tidsbruken før piloten for Helgeland, og produktiviteten fremdeles høyere enn den var med 11,33 avhør i snitt pr. måned.

En viktig grunn til den økte produktiviteten er færre timer medgått til reise for en av avhørerne som bor i Mosjøen, samt bedre utnyttelse av arbeidsdagen i avdelingen som ligger nærmere barnas hjemkommuner.

4.1.2 Andel tidsbrudd har samlet sunket i Nordland politidistrikt

Samlet sett fikk Nordland politidistrikt en liten forbedring med hensyn til tidsbrudd første halvår 2017 og ytterligere forbedring i 2018 etter innføringen av underavdelingen. Det er først og fremst saker som sokner til barnehuset i Bodø som synes å bli håndtert raskere

- ▶ Andel brudd på tidsfristen i tidligere Salten distrikt er redusert fra 73 % før piloten til 43 % siste år (01.05.17–30.04.18)
- ▶ Andel brudd i Midtre Hålogaland er redusert fra 63 % før underavdelingen ble etablert til 60 % etter
- ▶ Men saker fra distriktet som sokner til den nye avdelingen i Mosjøen har likevel flere tidsbrudd enn tidligere og andel brudd var 58 % siste år (01.05.17–30.04.18)³

Forklaringen på den samlede reduksjon i antall dager til avhør og tidsbrudd i politidistriktet synes å være at underavdelingen i Mosjøen har gitt barnehuset i Nordland et ekstra avhørsrom, som var en tidligere knapphetsfaktor. I tillegg har Bodø fått enda et avhørsrom i 2018.

² Kilde: POD statistikk fra distriktet

³ Merk avvik i tidsperioden i forhold til avsnitt 4.1.1. Vi noterer at statistikken viser en reduksjon i snitt for dager til avhør i Helgeland, samtidig som andel brudd på tidsfristen i dette distriktet øker, en tilsynelatende inkonsistens. En mulig forklaring kan være at man nå får unna flere enklere saker raskt, mens de vanskeligste blir liggende lenger.

4.1.3 Kapasiteten i barnehuset var årsak til forsinkelser, piloten endret dette

Hovedårsaker til forsinkelse i Nordland politidistrikt før underavdelingen ble etablert i Mosjøen var kapasitets- eller ressursmangel.

I perioden 01.01.2016 til 01.11.2016 var kildene til forsinkelse:

Forsinkelse hos	Helgeland	Midtre-Hålogaland	Salten
Barnehus	13	21	19
Avhørsleder		6	4
Avhører	1	6	6
Etterforsker	1	15	
Fornærmet/vitne	2	12	7
Familie til fornærmede		1	
Koordinering			1
Annet	5	4	4
Ikke oppgitt	7	10	18
	29	75	59

- ▶ Salten: Forsinkelser hos barnehus og fornærmet/vitne
- ▶ Midtre Hålogaland: Intern koordinering. Forsinkelser hos barnehus, etterforsker og fornærmet/vitne og annet / ikke oppgitt.
- ▶ Helgeland: hos barnehus og annet / ikke oppgitt.

Første halvår 2017 (01.01.2017–01.05.2017) skyldes forsinkelsene fortsatt kapasitet- og ressursmangel, men i mindre grad barnehuset, i økende grad hos avhørsleder og etterforsker:

Forsinkelse hos	Helgeland	Midtre-Hålogaland	Salten
Barnehus	5	5	5
Avhørsleder	8	5	7
Avhører	1	3	1
Etterforsker	9	5	8
Fornærmet/vitne	3		3
Familie til fornærmede			
Koordinering			
Annet	1	12	1
Ikke oppgitt	2	2	2
	29	32	27

Tidsbrudd er en utfordring også de neste 12 månedene (01.05.2017–30.04.2018), men nå er avhørsleder og etterforsker flaskehalsen:

	Helgeland	Midte Hålogaland	Salten
Frist overholdt 1.5.2017 - 30.4.2018	48	49	71
Frist ikke overholdt 1.5.2017- 30.4. 201	66	72	53
Sum	114	121	124

	Helgeland	Midtre Hålogaland	Salten
Hovedårsak til forsinkelse			
Kapasitets- eller ressursmangel	41	41	29
Koordinering med annet organ			
Intern koordinering		1	
Etterforskningskritt	2	5	7
Av hensyn til barnets beste	9	5	
Manglende informasjon		1	1
Ferie	3	2	10
Annet	11	17	6
Ikke oppgitt			
Sum	66	72	53

Hvor oppstår forsinkelsene?

	Helgeland	Midtre Hålogaland	Salten
Forsinkelse hos			
Barnehus	3	4	8
Avhørsleder	29	4	15
Avhører	1	5	3
Etterforsker	7	29	11
Fornærmet/vitne	10	4	8
Familie til fornærmede	3	3	2
Koordinering	1	1	
Påtaleansvarlig		1	
Annet	9	21	6
Ikke oppgitt			
Sum	63	72	53

Avhørsleders kapasitet til avhør av Helgelandbarna synes å være viktigste årsak til at andel tidsbrudd har økt i denne delen av Nordland politidistrikt.

4.2 Forberedelser til avhør⁴

I det følgende presenterer vi resultater fra spørreundersøkelsen. Det enkelte spørsmål står i kursiv. Svarene på spørsmålene presenteres som kulepunkter under hvert spørsmål

De fleste spørsmålene var formulert som påstander som respondentene ble bedt om å ta stiling til på en skala fra 1 («I svært liten grad») til 5 («I svært stor grad»). I vedlagte datagrunnlag gjengis spørsmål, antall respondenter, spredningen av resultater og gjennomsnittlig score for hvert spørsmål. I dette og følgende avsnitt gjengis kun gjennomsnittet.

4.2.1 De barnefagliges forberedelser

De barnefaglige fikk ifølge respondentene i 2016 "i stor grad" tilstrekkelig forståelse for barnets situasjon til å kunne starte arbeidet med barna, enten barna kom fra dagens Bodø- eller Mosjøen-distrikter.

Det ble noe mindre tid til samråd før avhørene den første tiden etter underavdelingen ble etablert tyder svarene fra de barnefaglige på, særlig for noen av avhørene i Mosjøen. Gjennomsnittlig scoret de barnefaglige spørsmålet *I hvilken grad opplevde du at dere i samrådsteamet fikk tilstrekkelig forståelse for barnets situasjon og fungering til at du kunne starte opp med planen for din rolle i forbindelse med avhøret og etterarbeidet?* 4,1 ("I stor grad") når det gjaldt Helgelandsakene i 2016 før etableringen av underavdelingen i Mosjøen, men bare 3,3 ("Verken i stor eller liten grad") det første halvåret i 2017.

I 2018 scores disse sakene best. Første halvår 2018 scorer de barnefaglige spørsmålet til 4,2 i snitt for Mosjøen-sakene. I Bodø har de barnefaglige gitt samme spørsmål stabile 4,0 ("I stor grad") – 3,8 ("I stor grad") – 3,8 ("I stor grad") i perioden.

4.2.2 Politiets forberedelser

De barnefaglige mener politiet fikk tilstrekkelig forståelse for barnets situasjon til å kunne gjennomføre et tilpasset avhør før piloten i 2016, både av barn som soknet til Bodø og Mosjøen. Vår politikilde mener at avhørene før piloten i 2016 ble planlagt gjennomført på en svært betryggende måte:

- ▶ Politiavhører opplevde "i svært stor grad" å ha hatt nok tid til å samrå seg med barnefaglig personell, barnevern, følgepersoner og eventuelle andre om fremgangsmåten
- ▶ Politiavhører opplevde "i svært stor grad" at hvordan barnet best skulle bli ivaretatt ble godt planlagt
- ▶ Etterforskningsmessige hensyn ble "i svært stor grad" tatt hensyn til
- ▶ Deltagerne i samrådsmøtet⁵ fikk "i svært stor grad" tilstrekkelig forståelse for barnets situasjon og fungering til at politi kunne gjennomføre et tilpasset avhør

Avhørene ble betryggende planlagt også etter at piloten var innført i 2017 og 2018, ifølge politiet. Det var tid nok til å samråde seg, til å planlegge for barnets beste og for å ivareta etterforskningsmessige hensyn

- ▶ *I hvilken grad opplevde du å ha nok tid til å samråde deg med barnefaglig personell, barnevern, følgepersoner og eventuelle andre om fremgangsmåten?*

⁴ Kilde: Spørreskjema og intervjuer. Skalaspørsmål der 1 er "svært liten grad" og 5 er "I svært stor grad", referer vedlagte datagrunnlag.

⁵ I spørreskjemaet som ble utviklet i samråd med politidistriktet, ble begrepet «samrådsteamet» benyttet. Det er i ettertid påpekt at begrepet «samrådsteamet» ikke er et allment brukt begrep, men begrepet antas forstått riktig av dem som har besvart spørsmålet.

- Bodø-avhør: Snittverdi var 4,6 ("I svært stor grad") i 2017 og 4,8 ("I svært stor grad") i 2018
- Mosjøen-avhør: Snittverdi økte fra 3,6 ("I stor grad") i 2017 til 4,4 ("I stor grad") i 2018
- ▶ *I hvilken grad opplevde du at hvordan barnet best skulle bli ivaretatt ble godt planlagt?*
 - Bodø-avhør: Snittverdi 4,5 ("I stor - svært stor grad") i 2017 og 4,7 ("I svært stor grad") i 2018
 - Mosjøen-avhør: Snittverdi 4,5 ("I stor – svært stor grad") både i 2017 og 2018
- ▶ *I hvilken grad opplevde du at etterforskningsmessige hensyn ble tatt hensyn til?*
 - Bodø-avhør: Snittverdi 4,9 ("I svært stor grad") i 2017 og 4,4 ("I stor grad") i 2018
 - Mosjøen-avhør: Snittverdi 4,3 ("I ganske stor grad") i 2017 og 4,2 ("I stor grad") i 2018
- ▶ *I hvilken grad opplevde du at samrådsteamet⁶ fikk tilstrekkelig forståelse for barnets situasjon og fungering til at du som politi kunne gjennomføre et tilpasset avhør?*
 - Bodø-avhør: Snittverdi 4,5 ("I stor - svært stor grad") i 2017 og 4,7 ("I svært stor grad") i 2018
 - Mosjøen-avhør: Snittverdi 4,5 ("I stor - svært stor grad") i 2017 og 4,6 ("I svært stor grad") i 2018

4.3 Avhørsdagen⁷

4.3.1 Møtetidspunkt, henting og reise

Følgepersoner og barnevern vurderte møtetidspunkt, henting og reise fra Helgeland til avhør i 2016 mindre godt tilpasset barna enn det var fra distrikter nær Bodø. Men for barn fra Vesterålen, Vågan og Narvik var situasjonen minst like utfordrende ifølge barnevernet her.

Våren 2018 vurderes Mosjøen bedre enn Bodø mht. møtedag og møtetidspunkt:

- ▶ *I hvilken grad opplevde du at møtedag og møtetidspunkt var tilpasset barnets behov?*
 - Følgepersoner Mosjøen: Snittverdi 3,7 ("I ganske stor grad") i 2017 og 4,2 ("I ganske stor grad") i 2018
 - Barnevern Helgeland (Vefsn, Rana eller Ytre Helgeland): 3,8 ("I ganske stor grad") i 2017 og 2018
 - Følgepersoner Bodø: Snittverdi 3,8 ("I ganske stor grad") både i 2017 og i 2018
 - Barnevern Bodø, Fauske, Saltdal: 3,0 ("Verken i stor eller liten grad") i 2017 og 2,5 ("Verken i stor eller liten grad") i 2018
 - Barnevern Vesterålen, Vågan eller Narvik: 2,0 ("I liten grad") i 2017 og 2,9 ("Verken i stor eller liten grad") i 2018

Følgepersoner oppfatter i 2018 Bodø og Mosjøen likt med hensyn til henting og reise for barna. Barnevernet i Vesterålen, Vågan eller Narvik er fortsatt minst tilfreds med dette.

- ▶ *I hvilken grad ble henting og reise gjennomført på en måte som ivaretok hensynet til barnet?*
 - Følgepersoner Mosjøen: Snittverdi 4,5 ("I svært stor grad") i 2017 og 4,4 ("I ganske stor grad") i 2018
 - Barnevern Helgeland (Vefsn, Rana, Ytre Helgeland): 3,8 ("I ganske stor grad") i 2017 og 4,2 ("I ganske stor grad") i 2018

⁶ Dvs. deltagerne i samrådsmøtet, jf. tidligere merknad.

⁷ Kilde: Spørreskjema og intervjuer. Skalaspørsmål der 1 er "I svært liten grad" og 5 er "I svært stor grad", referer vedlagte datagrunnlag.

- Følgepersoner Bodø: Snittverdi 4,5 ("I svært stor grad") i 2017 og 4,4 ("I ganske stor grad") i 2018
- Barnevern Bodø, Fauske eller Saltdal: 4,8 ("I svært stor grad") i 2017 og 5,0 ("I svært stor grad") i 2018
- Barnevern Vesterålen, Vågan, Narvik: 2,8 ("Verken i stor eller liten grad") i 2017 og 2,6 ("Verken i stor eller liten grad") i 2018

4.3.2 Barnas form, uro og opplevelse av avhørsdagen

Barna oppfattes stort sett å være i god form på avhørsdagen, både før og etter etableringen av underavdelingen og uavhengig av hjemkommune. Avhørere, følgepersoner og barnevern-tjenestene gir gjennomgående også barnehuset og selve avhøret svært god attest gjennom evalueringsperioden, både i Bodø og Mosjøen:

► I hvilken grad viste barnet tegn til uro i forkant av avhøret?

- Mosjøen: Helgelandbarna viste lite uro alle år⁸. Også første halvår 2018 viste barna i liten grad uro før avhøret ifølge respondentene:
 - Følgepersoner Mosjøen: Snittverdi 1,8 ("I liten grad")
 - Avhørere: 1,4 ("I liten grad")
 - Barnefaglige: 2,4 ("I liten grad")
- Bodø: Marginalt roligere barn i Bodø i år⁷. Første halvår 2018:
 - Følgepersoner Bodø: Snittverdi 1,9 ("I liten grad")
 - Avhørere: 1,7 ("Hverken i stor eller liten grad")
 - Barnefaglige: 2,1 ("I liten grad")

► Hvordan var "dagsformen" til barnet?

- Mosjøen: Barnefaglige ser litt fremgang fra 2016 – men følgepersonene mener hele tiden at formen er god⁷. Første halvår 2018 virket barna i god form og opplagt, ifølge alle tre respondentgrupper:
 - Følgepersoner Mosjøen: Snittverdi 1,1 ("Barnet virket å være i god form og opplagt")
 - Avhørere: 1,3 ("Barnet virket å være i god form og opplagt")
 - Barnefaglige: 1,3 ("Barnet virket å være i god form og opplagt")
- Bodø: Kun marginale endringer fra 2017 og 2016⁷ til 2018, da vurderingen var:
 - Følgepersoner Bodø: Snittverdi 1,3 ("Barnet virket å være i god form og opplagt")
 - Avhørere: 1,0 ("Barnet virket å være i god form og opplagt")
 - Barnefaglige: 1,4 ("Barnet var litt medtatt, men kom seg underveis")

Svært god attest til barnehuset og personalet både i Bodø og Mosjøen:

► I hvilken grad virket barnet tilpass i situasjonen på barnehuset?

- Mosjøen: Avhørere: 4,4 ("I stor grad") første halvår 2017 og 4,5 ("I svært stor grad") første halvår 2018
- Bodø: Avhørere: Snittverdi: 3,9 ("I stor grad") før piloten i 2016 og første halvår 2017 og 4,6, ("I svært stor grad") første halvår 2018

⁸ ifølge vedlagte datagrunnlag

► *I hvilken grad opplever du at barnehusets personale bidro til en trygg og god ramme rundt avhøret av barnet?*

- Mosjøen:
 - Følgepersoner til Mosjøen: Snittverdi 4,8 ("I svært stor grad") i 2016 før piloten, 4,7 ("I svært stor grad") både første halvår i 2017 og 2018
 - Barneverntjenester Vefsn, Rana eller Ytre Helgeland: 4,7 ("I svært stor grad") både i 2016 og første halvår 2017, 4,8 ("I svært stor grad") første halvår 2018
- Bodø:
 - Følgepersoner til Bodø: Snittverdi: 4,5 ("I stor grad / I svært stor grad") før piloten i 2016, og 4,7 ("I svært stor grad") både første halvår 2017 og 2018
 - Barneverntjenester i nærheten av Bodø (Bodø, Fauske eller Saltdal): 5,0 ("I svært stor grad") både før piloten i 2016, første halvår 2017 og 2018
 - Barneverntjenester som må reise med fly til Bodø (Vesterålen, Vågan eller Narvik): 4,0 ("I stor grad") både før piloten i 2016 og i 2017, og 4,2 ("I stor grad") i 2018

► *I hvilken grad opplever du at barnehusets lokaler og innretning bidro til en trygg og god ramme rundt avhøret?*

- Mosjøen:
 - Følgepersoner til Mosjøen: Snittverdi 4,8 ("I svært stor grad") i 2016 før piloten, 4,7 ("I svært stor grad") første halvår 2017 og 4,8 ("I svært stor grad") første halvår 2018
 - Barneverntjenester Vefsn, Rana eller Ytre Helgeland: 4,4 ("I stor grad") i 2016, 4,7 ("I svært stor grad") første halvår 2017 og 4,8 ("I svært stor grad") første halvår 2018
- Bodø:
 - Følgepersoner til Bodø: Snittverdi: 4,4 ("I stor grad") i 2016 før piloten, 4,8 ("I svært stor grad") første halvår 2017 og 4,5 ("I svært stor grad") første halvår 2018
 - Barneverntjenester i nærheten av Bodø (Bodø, Fauske eller Saltdal): 4,6 ("I svært stor grad") i 2016 før piloten, 4,5 ("I svært stor grad") i 2017 og 5,0 ("I svært stor grad") i 2018
 - Barneverntjenester som må reise med fly til Bodø (Vesterålen, Vågan eller Narvik): 4,5 ("I svært stor grad") både i 2016 og i 2017 og 4,3 ("I stor grad") i 2018

4.3.3 Møtet med politiet og avhørssituasjonen

Møtet med politiet for barn og følgepersoner opplevdes positivt før piloten (2016). Møtet med politiet opplevdes like positivt eller bedre i Bodø og Mosjøen i 2018:

► *I hvilken grad opplever du at politiets avhører bidro til en trygg og god ramme rundt avhøret av barnet?*

- Mosjøen: Omtrent som før forsøket begynte:
 - Følgepersoner inn til Mosjøen: Snittverdi: 4,8 ("I svært stor grad") før piloten i 2016, 4,5 ("I svært stor grad") i 2017 og 4,6 ("I svært stor grad") i 2018
 - Barnevern i Vefsn, Rana eller Ytre Helgeland: 4,8 ("I svært stor grad") i 2016 og 2017 og 4,7 ("I svært stor grad") i 2018
- Bodø: Vel så godt som før forsøket:
 - Følgepersoner inn til Bodø: Snittverdi: 3,9 ("I stor grad") før piloten i 2016, 4,5 ("I svært stor grad") både i 2017 og i 2018
 - Barnevern i Bodø, Fauske eller Saltdal: 4,8 ("I svært stor grad") i 2016 og 2017 og 5,0 ("I svært stor grad") i 2018
 - Barnevern i Vesterålen, Vågan eller Narvik: 4,0 ("I stor grad") både i 2016, 2017 og i 2018

► *I hvilken grad virket barnet tilpass i situasjonen med avhører?*

- Mosjøen: Nå om lag som før forsøket
 - Barnefaglige i Mosjøen: Før piloten i 2016 var snittverdien 4,1 («I stor grad»). I 2017 var snittverdien 3,6 («I stor grad») og i 2018 3,8 («I stor grad»)
- Bodø: Minst like tilpass som før forsøket
 - Barnefaglige i Bodø: Snittverdi: 4,1 ("I stor grad") i 2016, og 4,0 ("I stor grad") i 2017 og 2018

4.3.4 Kvaliteten på avhørene

Kvaliteten på avhørene vurderes god før piloten og minst like god våren 2017 og 2018:

► *I hvilken grad formidlet barnet seg godt om saken som ble etterforsket?*

- Mosjøen:
 - Avhørere: Snittverdi 4,1 ("I stor grad") både i 2017 og i 2018⁹
 - Barnefaglige i Mosjøen: Snittverdi 3,5 ("Verken i stor eller liten grad") før piloten i 2016, 3,4 ("Verken i stor eller liten grad") i 2017 og 3,7 ("I stor grad") i 2018
- Bodø:
 - Avhørere: Snittverdi 4,0 ("I stor grad") før piloten i 2016, 4,2 ("I stor grad") både i 2017 og i 2018
 - Barnefaglige i Bodø: Snittverdi 3,5 ("I stor grad") i 2016, 3,7 ("I stor grad") i 2017 og 3,4 ("Verken i stor eller liten grad") i 2018

► *I hvilken grad vurderer du kvaliteten på avhøret som god?*

- Mosjøen:
 - Barnefaglige i Mosjøen: Snittverdi 4,0 ("I stor grad") i 2016, 3,9 ("I stor grad") i 2017 og 4,2 ("I stor grad") i 2018
- Bodø:
 - Barnefaglige i Bodø: Snittverdi 4,4 ("I stor grad") i 2016, 4,1 ("I stor grad") i 2017 og 4,2 ("I stor grad") i 2018

► *I hvilken grad opplevde du at rammen rundt avhøret bidro til at det kunne gjennomføres med god kvalitet?*

- Mosjøen:
 - Avhørere: Snittverdi 5,0 ("I svært stor grad") i 2017 og 4,7 ("I svært stor grad") i 2018¹⁰
- Bodø:
 - Avhørere: Snittverdi 4,9 ("I svært stor grad") i 2016, og 4,7 ("I svært stor grad") både i 2017 og i 2018

4.3.5 Medisinsk undersøkelse

Avdelingen i Mosjøen har gode lokaler som også er innredet med medisinsk undersøkelsesrom for samtidig medisinsk undersøkelse – som i barnehusets lokaler i Bodø. Mer omfattende undersøkelser skal skje på sykehuset.

Mer enn halvannet år etter oppstart av piloten, har barnehuset ikke lyktes med å bemanne avdelingen i Mosjøen med en lege. Det ble inngått avtale fra begynnelsen av 2018 med to leger

⁹ Ingen data fra avhørere om Helgelandsbarna i 2016

¹⁰ Ingen data fra avhørere om Helgelandsbarna i 2016

som skulle støtte avhørene i Mosjøen, disse gikk imidlertid umiddelbart ut i svangerskapspermisjon. Barn fra Helgeland med behov for undersøkelser sendes derfor fortsatt til Bodø, men enkelte undersøkes på Helgelandsykehuset.

Antallet svar (15) fra følgepersoner om deres erfaringer før piloten i 2016 er for lite til å kunne trekke signifikante slutninger om reiseavstanden den gangen kan ha redusert muligheten eller viljen til å gjennomføre en medisinsk undersøkelse for barna som skulle tilbake til Helgeland. Vi noterte likevel at 3 (27 %) av de 11 som i dag sokner til Bodø gjennomgikk medisinsk undersøkelse, men ingen av de 4 barna fra Helgeland.

Vi har 63 svar fra følgepersoner med barn som besøkte barnehuset i Bodø våren 2018 og 25 som besøkte avdelingen i Mosjøen. 29% av barna som soknet til Bodø gjennomgikk medisinsk undersøkelse. Kun 1 av barna fra Helgeland oppgis av en følgeperson å ha gjennomgått medisinsk undersøkelse våren 2018.

Spørsmålet er derfor om barrieren for å få medisinske undersøkelser fremdeles er høyere for barn på Helgeland. Undersøkelsen viser at det er svært viktig å få bemannet Mosjøen med leger.

4.4 Oppfølging og samarbeid¹¹

4.4.1 Kartlegging og tilbud om oppfølging

Før piloten (2016) hadde barna like stort behov for oppfølging uansett hvor de kom fra, ifølge barnefaglige, men færre Helgelandbarn synes å ha fått tilbudet. Første halvår 2017 og 2018 trengte og benyttet færre barn fra Helgeland oppfølging, og færre fikk tilbud, ifølge de barnefaglige.

Merk at gitte svar på spørsmålene til de barnefaglige og følgepersonene om tilbudt og gitt oppfølging av barna har få svar, fordi svarskjemaene ble avgitt avhørsdagen i barnehuset, hvor oppfølgingen ikke nødvendigvis enda var definert og avtalt, ifølge de barnefaglige. Datagrunnlaget er derfor tynt særlig for spørsmålet om benyttet oppfølging, og svarene kan være mangelfulle.

► Hadde barnet behov for oppfølging?¹²

- Mosjøen: "Ja", svarer 56 % av de barnefaglige i 2016, 43% i 2017 og 36 % i 2018
- Bodø: "Ja", svarer 57 % av de barnefaglige i 2016, 55% i 2017 og 43 % i 2018

► Tilbød barnehuset hjelp til oppfølging av barnet etter avhøret?¹³

- Mosjøen:
 - Følgepersoner: Lav svarprosent, og halvparten av disse svarer "Vet ikke" for 2016¹⁴. 91 % svarer "Ja" i 2017 og 84 % svarer "Ja" i 2018
 - Barneverntjenestene i Vefsn, Rana eller Ytre Helgeland: 33 % svarer "Ja" for 2016 og i 2017. I 2018 svarer 50 % "Ja" og 50 % svarer "Av og til"
- Bodø:
 - Følgepersoner: 55 % svarer "Ja" for 2016, 73% svarer "Ja" i 2017 og 80 % svarer "Ja" i 2018
 - Barneverntjenester i nærheten av Bodø (Bodø, Fauske eller Saltdal: 60 % svarer Ja om 2016. 75% svarer Ja i 2017. I 2018 svarer ingen Ja, men 50 % Av og til

¹¹ Kilde: Spørreskjema og intervjuer. Skalaspørsmål der 1 er "I svært liten grad" og 5 er "I svært stor grad", referer vedlagte datagrunnlag.

¹² Våren 2018 er datagrunnlaget de barnefagliges inntrykk av 70 avhør (42 i Bodø og 25 i Mosjøen).

¹³ Våren 2018 er datagrunnlaget her 65 svar fra følgepersoner (46 i Bodø og 19 i Mosjøen) og svar fra barnevernet i 9 kommuner basert på barnevernets samlede inntrykk i angitt periode.

¹⁴ Svarene for 2016 er rekonstruert etter hukommelsen og kun 4 respondenter fra Helgeland svarte på spørsmålet om situasjonen før piloten i 2016. 11 svarte i 2017 og 19 i 2018, ref. vedlagt datagrunnlag.

- Barneverntjenester som må reise med fly til Bodø (Vesterålen, Vågan eller Narvik: 50 % svarer Ja for 2016 og 40 % svarer Ja i 2017. I 2018 svarer 27 % Ja og 14 % Av og til

► *Ble tilbudet om oppfølging fra barnehusets side benyttet?*¹⁵

- Mosjøen: 93 % av de barnefaglige svarer "Ja" om 2016. 83 % svarte Ja både i 2017 og i 2018
- Bodø: 80 % av de barnefaglige svarer "Ja" om 2016. I 2017 svarer 89 % "Ja", og 93 % svarer "Ja" i 2018

► *Hvilken oppfølging trengte barnet fra barnehusets side?*¹⁶

Før piloten i 2016:

<i>Hvilken oppfølging trengte barnet fra barnehusets side?</i>	Samlet	Bodø	Mosjøen
Videre kartlegging/utredning av barnets fungering	25%	20%	31%
Veiledning til fagpersoner i kommunen	24%	67%	39%
Veiledning til foreldre	46%	33%	62%
Hjelp til å bearbeide overgrep (støttesamtaler, terapi)	14%	13%	15%
Annet:	0%	0%	0%
N	28	15	13

Første halvår 2017:

<i>Hvilken oppfølging trengte barnet fra barnehusets side?</i>	Samlet	Bodø	Mosjøen
Videre kartlegging/utredning av barnets fungering	25%	24%	29%
Veiledning til fagpersoner i kommunen	42%	43%	43%
Veiledning til foreldre	25%	24%	29%
Hjelp til å bearbeide overgrep (støttesamtaler, terapi)	12%	12%	14%
Annet (henvisning/oppdatering til barneverntjenesten, BUP, mv)	32%	31%	29%
N	57	42	14

Første halvår 2018:

<i>Hvilken oppfølging trengte barnet fra barnehusets side?</i>	Samlet	Bodø	Mosjøen
Videre kartlegging/utredning av barnets fungering	32%	44%	11%
Veiledning til fagpersoner i kommunen	54%	61%	44%
Veiledning til foreldre	29%	33%	22%
Hjelp til å bearbeide overgrep (støttesamtaler, terapi)	21%	28%	11%
Annet (henvisning/oppdatering til barneverntjenesten, BUP, mv)	25%	11%	44%
N	28	18	9

Det kan se ut som at den videre kartleggingen og oppfølging av Helgelandsbarna i løpet av forsøksperioden i større grad har blitt overlatt til lokale barneverntjenester, BUP, mv. I Bodø ser det ut til at utviklingen har gått motsatt vei. Grunnlagsmaterialet er begrenset, men antyder, som svarene over, svakere oppfølging av barna fra barnehuset i Mosjøen enn i Bodø.

4.4.2 Videre oppfølging og samarbeid med lokale ressurser

Ved oppstarten av forsøket mente de barnefaglige at de burde bruke mer tid på oppfølging av barna og til veiledning av ressurspersoner i barnas omgivelser. Det siste året sier barnehuset at de

¹⁵ Våren 2018 er datagrunnlaget her de barnefagliges inntrykk av kun 20 avhør (14 i Bodø og 6 i Mosjøen).

¹⁶ Kilder for tabellene er hentet fra de barnefaglige.

bevisst har søkt å begrense oppfølgingsarbeidet til inntil 5 timer, og raskest mulig overfører oppfølgingen til ressurser i kommunene.

De barnefaglige påpeker i samtaler at spørreskjemaene ble besvart selve avhørsdagen og at spørsmålene om oppfølging da kunne være vanskelig å svare på. Disse spørsmålene ble derfor ofte stående ubesvarte eller svarene kan være mangelfulle når det gjelder den videre oppfølgingen. Avgitte svar antyder likevel at de barnefaglige, særlig i Mosjøen, nå i større grad opplever å ha nok tid til oppfølgingsarbeid, hvilket bekreftes i intervjuene.

Følgepersoner svarer at barnehuset i stor grad bidrar til å etablere kontakt med annet hjelpeapparat.

Barnefaglige, følgepersoner og barneverntjenestene opplever at samarbeidet fungerer i stor grad godt og like godt i Bodø og Mosjøen.

- ▶ *Hvor lang tid brukte du på oppfølgingsarbeidet?*
 - Barnefaglige i Mosjøen: Kun 4 avgitte svar på spørsmålet våren 2017 og 5 avgitte svar i 2018: Disse oppga alle 1–5 timer.
 - Barnefaglige i Bodø: 22 avgitte svar våren 2017, her oppga 95 % 1–5 timer, 5 % 6–10 timer. I 2018 oppga alle de 9 avgitte svarene på dette spørsmålet 1–5 timer
- ▶ *I hvilken grad opplevde du at du hadde nok tid til oppfølgingsarbeidet?*
 - Barnefaglige i Mosjøen: Snittverdi våren 2017: 3,2 ("Verken i stor eller i liten grad") og våren 2018: 3,8 ("I stor grad")
 - Barnefaglige i Bodø: Snittverdi våren 2017: 3,6 ("I stor grad") og våren 2018: 3,6 ("I stor grad")
- ▶ *I hvilken grad bidro barnehuset til å etablere kontakt med annet hjelpeapparat?*
 - Følgepersoner til Mosjøen: Snittverdi våren 2017 og våren 2018: 4,0 ("I stor grad")
 - Følgepersoner til Bodø: Snittverdi våren 2017: 3,7 ("I stor grad") og våren 2018: 3,6 ("I stor grad")
- ▶ *I hvilken grad opplevde du samarbeidet med de lokale aktørene som tilfredsstillende?*
 - Barnefaglige i Mosjøen: Snittverdi våren 2017: 4,1 ("I stor grad") og våren 2018: 4,0 ("I stor grad")
 - Barnefaglige i Bodø: Snittverdi våren 2017: 3,9 ("I stor grad") og våren 2018: 4,5 ("I svært stor grad")
- ▶ *I hvilken grad opplevde du at rollene i samarbeidsrelasjonen var tydelig definert? (Eksempelvis hvem som hadde ansvar for hva)*
 - Barnefaglige i Mosjøen: Snittverdi våren 2017: 4,2 ("I stor grad") og våren 2018: 4,6 ("I svært stor grad")
 - Barnefaglige i Bodø: Snittverdi våren 2017: 4,1 ("I stor grad") og våren 2018: 4,6 ("I svært stor grad")
- ▶ *I hvilken grad opplevde du samarbeidet med barnehuset som tilfredsstillende?*
 - Mosjøen
 - Følgepersoner: Snittverdi våren 2017: 4,5 ("I stor grad / I svært stor grad") og våren 2018: 4,7 ("I svært stor grad")
 - Barneverntjenester i Vefsn, Rana eller Ytre Helgeland, våren 2017: 4,0 ("I stor grad") og våren 2018: 4,3 ("I stor grad")

- Bodø
 - Følgepersoner: Snittverdi våren 2017: 4,4 ("I stor grad") og våren 2018: 4,8 ("I svært stor grad")
 - Barneverntjenester i nærheten av Bodø (Bodø, Fauske eller Saltdal): 4,8 ("I svært stor grad") og 2018: 4,0 ("I stor grad")
 - Barneverntjenester som må reise med fly til Bodø (Vesterålen, Vågan eller Narvik): 4,4 ("I stor grad") og 2018: 4,1 ("I stor grad")

4.5 Økonomiske konsekvenser¹⁷

Forsøket med en underavdeling i Mosjøen av Statens barnehus Bodø har blitt bekostet av Nordland politidistrikt siden underavdelingen ble etablert i 2016, i tråd med Politidirektoratets godkjenning av politidistriktets søknad.

Politidistriktet forventet kun beskjedne kostnader og vurderte ved forsøkets start gevinstene for barn, pårørende og rettsikkerheten uansett som større enn mulige merkostnader knyttet til etablering og leie av lokale, innkjøp av inventar og utstyr og ikke minst reise- og oppholdskostnader for eget personell.

Agenda Kaupang ble presentert for et estimat i 2017 som anslo en begrenset merkostnad for distriktet på kr 93 000 pr. år.¹⁸ Kostnaden var avhengig av antall Helgeland-saker og ville kunne gi en netto gevinst, dersom volumet økte ytterligere. Etter å ha vunnet en del erfaringer med omfang og aktiviteter knyttet til underavdelingen i Mosjøen har politidistriktet sommeren 2018 revidert kostnadsanslagene. De viktigste endringene er knyttet til høyere utgifter forbundet med flyreiser mellom Bodø og Mosjøen, samt utgifter til overnattinger. Samtidig har antall saker økt.

Det reviderte estimatet anslår følgende årlige økonomiske effekter for Nordland politidistrikt:

Drift		Årlige kostnader
Kostnader	Husleie	310 200
	Energi og annen EBA-kostnad	82 000
	Flyreiser	150 000
	Overnatting	117 000
	Kostgodtgjørelse	67 500
	Sum	726 700
Besparelser	Flyreiser	300 000
	Kostgodtgjørelse	75 000
	Sum	375 000
Merkostnad for Nordland PD		351 700

¹⁷ Kilde: Nordland politidistrikt.

¹⁸ Den opprinnelige kalkylen er gjengitt til slutt i dette avsnittet.

For Nordland politidistrikt anslås altså opprettelsen av underavdelingen i Mosjøen å koste kr 351 700 hvert år, gitt de forutsetningene som er redegjort for under.

Beregningen av besparelser knyttet til at avhørene kan foregå i Mosjøen, bygger på følgende forutsetninger:

Forutsetninger om antall avhør, avhør per dag og antall reiser til Barnehuset i Mosjøen	Antall
Antall avhør per år på Helgeland	100
Antall dager åpent per måned	10
Potensielt antall avhør per dag	2
Antall reiser per måned	6
Antall måneder med drift av barnehuset	9
Antall reiser i 2018	50

Forutsetning om antall avhør per dag og antall reiser dersom man ikke hadde opprettet Barnehuset i Mosjøen	Antall
Avhør per dag i Bodø	1
Antall dager opphold ved avhør i Bodø	1
Antall reiser for å ivareta 100 avhør i Bodø	100

Forutsetninger om reiseutgifter	Kroner
Pris på flybillett t/r Bodø- Mosjøen	3 000
Overnatting per natt	1 300
Kostgodtgjørelse per degn	750

- Det er potensial for å øke antall avhør fra 100 til 180 avhør per år uten at det påvirker kostnadene til husleie og drift av lokalene i Mosjøen.
- Tapt arbeidstid og tapt produksjon pga. avspasering av reisetid er ikke tatt med i regnestykket. (Dette er likevel en kostnad for politidistriktet fordi man ikke får utnyttet kapasiteten til gjennomføring av politiets hovedoppgaver.)
- Reisekostnader for fornærmede og følgepersoner dekkes av Justis- og beredskapsdepartementet og er heller ikke med. Underavdelingen reduserer også disse kostnadene pga. kortere reiseavstander.

Opprinnelig kalkyle og faktiske kostnader og besparelser

Besparelser på driften de siste 11 månedene (perioden 1.7.2017–31.5.2018) har vært kr 24 020, mot opprinnelig estimerte merkostnader 93 000 kr/år.

I tillegg har etableringskostnadene så langt vært langt mer beskjedne enn antatt, viser en oversikt over faktiske kostnader i perioden fra politidistriktet:

Kostnader og innsparinger	Kalkyle ved oppstart	Regnskap 1.7 – 31.12. 2017	Regnskap 1.1. – 31.5. 2018	Sum 1.7..2017 – 31.5.2018
Etableringskostnader, hvorav	230 000		73 360	73 360
• Møbler og inventar	200 000		68 843	68 843
• IKT	30 000		4 517	4 517
Årlige driftsutgifter, hvorav	592 450	313 402	295 278	608 680
• Husleie	310 000	155 100	155 100	310 200
• Energi/EBA	82 000	42 945	43 463	86 408
• Flyreiser	67 500	65 975	40 610	106 575
• Overnattinger	58 000	30 833	36 381	67 214
• Kostgodtgjørelse	33 750	289		289
• Utbetalt reisetid	40 500	0		0
• Annet		18 270	19 724	37 994
Besparelser	499 500			632 700
• Flyreiser	270 000			342 000
• Kostgodtgjørelse	67 500			85 500
• Utbetalt reisetid	162 000			205 200
Samlet merkostnadseffekt pr år	93 000			- 24 020

- Besparelsene ved færre flyreiser er beregnet ut fra antall avhør i 2017. Kostnadene omfatter perioden 1.7.2017–31.5.2018

5 Supplerende informasjon og synspunkter

Gjennom intervjuer og arbeidssamlinger har vi notert følgende supplerende informasjon og synspunkter fra medarbeidere i barnehuset, avhørere, avhørsledere og ledere i politidistriktet:

- Bred tilslutning til forsøket i ledelsen med ønske om å tilrettelegge avhørsdagen best mulig for barna – også om det skulle ha gitt noe økte kostnader
- Høy motivasjon blant fagansatte i barnehuset og avhørere for forsøket
- Avhørere og barnefaglige opplever mer opplagte unger og at underavdelingen gjør det enklere for følgepersoner som sokner til denne
- Kvaliteten på avhørene styrkes med mer opplagte unger
- Når det gjelder avhørerne, har det vært en suksessfaktor at en avhører fra Helgeland nå kan bruke mer tid til avhør i underavdelingen og mindre tid på reiser til hovedhuset i Bodø. Dette øker avhørskapiteten og er et viktig moment ved vurdering av fremtidige underavdelinger
- Det nye avhørsrommet i underavdelingen og flere avhørsdager i Mosjøen utnytter alles kapasitet bedre. Samtidig er det i år etablert enda et avhørsrom i Bodø
- Barnehuset har siden forsøket startet, økt antall åpne dager i Mosjøen fra to pr. uke til hhv to og tre dager annenhver uke. Samtidig har man funnet det forsvarlig å redusere bemanningen til én barnefaglig ansvarlig disse dagene. Dette strekker også kapasiteten
- Avhørere og avhørsledere er nå blitt flaskehalsen, også fordi flere har sluttet i stillingen i Salten
- Flere pekte på at behovet for en underavdeling kunne vært like stort i andre distrikter med kronglete transport til Bodø (Ofoten/Lofoten/Vesterålen). Her har kommunikasjonen blitt ytterligere forverret de siste årene, siden Framnes flyplass i Narvik ble nedlagt
- En ny underavdeling er ikke nødvendigvis den eneste eller beste løsningen for andre distrikter: Lokalt volum og tilgang på lokale avhørere er viktige parametere. Et alternativ kan være mer fleksibel kontortid
- Barnehuset og avhørere i Bodø er derfor fleksible og forskyver åpningstiden de dagene man tar imot barn og følgepersoner fra Ofoten, slik at disse kan unngå overnatting og rekke siste transportmiddel hjem
- For ansatte som må pendle til Mosjøen har arbeidssituasjonen blitt mer krevende, men så lenge dette er en omforent ordning i staben og avspaseres i arbeidstiden, har dette gått greit. Det er imidlertid ikke kapasitet blant de barnefaglige til å påta seg flere underavdelinger
- De barnefaglige som deler på å betjene underavdelingen er enige om at det er viktig å reservere én felles dag i uken til planlegging, forberedelser og oppsummeringer, samt til å pleie det faglige miljøet i barnehuset
- Man har enda ikke tatt ut gevinsten ved lokale medisinske undersøkelser. To leger ble knyttet til underavdelingen i Mosjøen fra januar 2018, men begge gikk umiddelbart ut i svangerskapspermisjon og er tilgjengelig først fra våren 2019
- Ved eventuell etablering av fremtidige underavdelinger er det viktig å få på plass avtaler om og med medisinske ressurser i god tid før underavdelingen åpner. Dette kan ta tid!
- Endringer i regelverket for reisetid kan gi flere reisedøgn og økte kostnader til overnatting
- Barnefaglige opplever at det kan være vanskelig å finne følgepersoner til avhørene og mener det er viktig å tilby bedre og standardisert kompensasjon til disse. Deres innsats er svært viktig

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet

Helsedirektoratet

FELLES RETNINGSLINJER FOR STATENS BARNEHUS

Utgitt av Politidirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet
19. desember 2016.
Revideres innen 1. januar 2018

Forord

I 2006 ga Justis- og beredskapsdepartementet Politidirektoratet i oppdrag å etablere barnehus, som et samarbeidsprosjekt mellom tre departementer: Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet.

Med barnets beste som utgangspunkt, ble de første barnehusene etablert i 2007. I løpet av 2016 vil det være totalt 11 barnehus. Det vil dermed være et barnehus per politidistrikt, med unntak for Finnmark politidistrikt som benytter tjenestene ved Statens barnehus Tromsø.

Vold og seksuelle overgrep utgjør både et kriminalitets- og folkehelseproblem og har vært et satsingsområde for ulike regjeringer gjennom mange år. Dette har kommet til uttrykk blant annet gjennom ulike handlingsplaner og offentlige utredninger. Opprettelsen av Statens barnehus har vært et av flere viktige tiltak for å forebygge og bekjempe vold og seksuelle overgrep.

FNs konvensjon om barnets rettigheter artikkel 3, Grunnloven § 104 og barnevernloven § 4-1 stadfester at handlinger som angår barn og som foretas av myndigheter og organisasjoner først og fremst skal ta hensyn til barnets beste. Staten skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner samt kvalifisert tilsyn. Sentralt er også barn og unges rett til medvirkning som er regulert i artikkel 12. Alle barn skal bli hørt og ha innflytelse over områder som har betydning for eget liv. Videre fremgår det av artikkel 19 at staten har ansvar for å beskytte barn mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnytting, herunder seksuelt misbruk, fra foreldre eller andre omsorgspersoner. Beskyttelsestiltakene kan være både proaktive og reaktive.

FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne inneholder flere artikler som er relevante for barnehusets arbeid med personer med utviklingshemming. Artikkel 5 skal sikre likhet for loven og forbyr enhver form for diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Artikkel 12 i konvensjonen stadfester at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha rettslig handleevne og oppleve likhet for loven. Artikkel 13 handler om tilrettelegging og tilgang til rettssystemet. Artikkel 14 sier at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha rett til frihet og personlig sikkerhet på samme måte som alle andre. Artikkel 16 handler om beskyttelse mot utnytting, vold og misbruk.

Innhold

Innledning.....	6
1 Barnehusets formål og målgruppe.....	7
1.1 Presisering av målgruppen.....	7
1.2 Rettslige rammer for barnehusets virksomhet.....	8
2 Barnehusets oppgaver.....	9
2.1 Tilrettelagte avhør.....	9
2.2 Medisinske undersøkelser.....	9
2.3 Oppfølging og behandling av målgruppen	10
2.4 Koordinering av tverrfaglig og tverretattlig samhandling.....	10
2.5 Fagutvikling	11
3 Krav til kompetanse.....	12
3.1 Klienttrettet, helsefaglig og barnefaglige kompetanse	12
3.2 Psykologkompetanse.....	12
3.3 Leder.....	12
3.4 Annen kompetanse.....	12
4 Generelle retningslinjer.....	13
4.1 Utlevering av informasjon.....	13
4.1.1 Taushetsplikt for politiansatte i barnehus	13
4.1.2 Tilstedeværende under tilrettelagt avhør – pålegg om taushetsplikt.....	13
4.1.3 Taushetsplikt for helsepersonell i barnehusene	14
4.1.4 Ansatte i barnehus sin plikt til å avgi vitneforklaring.....	14
4.2 Rettslige rammer for medisinsk undersøkelse	14
4.2.1 Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse.....	14
4.2.2 Medisinske undersøkelser.....	15
4.3 Barnehusets fasiliteter	15
4.4 Organisering av barnehusets arbeid.....	16
5 Retningslinjer for utøvelse av barnehusets oppgaver.....	17
5.1 Før den særlig sårbare fornærmede eller vitnet ankommer barnehuset	17
5.1.1 Planleggingsfase	17
5.1.2 Samrådsmøte.....	17
5.2 Den særlig sårbare fornærmede eller vitne sitt opphold på barnehuset	18
5.2.1 Generelt på avhørsdagen.....	18
5.2.2 Mottak av særlig sårbare fornærmede og vitner.....	18
5.2.3 Tilrettelagt avhør	18
5.2.4 Bruk av tolk.....	19
5.2.5 Ettermøte.....	19

5.2.6	Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse.....	19
5.2.7	Odontologiske undersøkelser begjært av påtalemyndigheten.....	20
5.2.8	Medisinske undersøkelser.....	20
5.3	Oppfølging i etterkant av avhøret.....	21
5.3.1	Kartlegging	21
5.3.2	Oppfølging og behandling	21
5.3.3	Overføring og henvisning	22
5.3.4	Koordinering og tverretatlig samarbeid	22
5.3.5	Samrådsmøte II	22
5.3.6	Sviktområder.....	22
5.3.7	Dokumentasjon	22
6	Tilsyn og internrevisjon ved Statens barnehus.....	23

Innledning

I 2012 ble det gjennomført en evaluering av Statens barnehus (barnehuset)¹. Evalueringen viste at barnehusene har løst sitt mandat på en god måte, innenfor de gitte rammene. Det ble vist til utfordringer knyttet til hvem som bør ha det overordnede ansvaret for barnehusene, barnehusenes organisatoriske tilknytning og medisinske undersøkelser. Videre viste evalueringen at brukerne av barnehusene i det alt vesentlige er godt fornøyd med tilbudet. Dette gjelder særlig barna og deres pårørende, men også politi og påtalemyndighet er godt fornøyd. Det fremheves at barnehusene har en god rolleforståelse og at de gjør en god jobb overfor særlig sårbare fornærmede og vitner og deres foresatte.

Med bakgrunn i blant annet evalueringen fikk Politidirektoratet i 2013 i oppdrag å sette ned en arbeidsgruppe for å utvikle retningslinjer for driften ved barnehusene, samt vurdere tilsynsbehovet. Arbeidsgruppen avga sin rapport² i 2014. I rapporten er det gitt en rekke anbefalinger, men disse har ikke blitt konkretisert i endelige retningslinjer.

I Innst. 259 S (2015-2016) har Stortinget bedt regjeringen etablere nasjonale retningslinjer for Statens barnehus. Politidirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide retningslinjene i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet og barnehusene.

Hensikten med de nasjonale retningslinjene er å sikre en god, helhetlig, tverrfaglig utøvelse av barnehusets oppgaver i forbindelse med gjennomføringen av tilrettelagte avhør. Videre skal retningslinjene sikre at det gis et enhetlig tilbud. Retningslinjene skal presisere barnehusets virksomhet basert på relevant lovgivning og politiske føringer. Endelig skal retningslinjene suppleres med beste praksis.

Retningslinjene er førende for barnehusets virksomhet, men ikke rettslig bindende med mindre annet er spesifisert i lov eller forskrift, og vil danne grunnlag for internkontroll og tilsyn.

Dagens tilgjengelige kunnskap danner utgangspunkt for retningslinjene. Det vil derfor være behov for en systematisk revisjon ettersom ny kunnskap erverves, og nye forutsetninger kommer til.

¹ NOVA rapport 9/12: Barnehusevalueringen - delrapport 2, en undersøkelse blant barn og pårørende, jurister og politifolk, samt ledere og ansatte.

² Anbefalinger til retningslinjer for fremtidig drift av barnehusene, samt en vurdering av behov for tilsyn med aktiviteten.

1 Barnehusets formål og målgruppe

Statens barnehus er etablert for å sikre at barn og andre særlig sårbare grupper som kan ha vært utsatt for vold og seksuelle overgrep, og hvor forholdet er anmeldt til politiet, ikke utsettes for unødige belastninger i forbindelse med politiavhøret og får god og koordinert oppfølging. De særlig sårbare fornærmede og vitner og deres omsorgspersoner skal derfor bli møtt med høy faglig kompetanse i trygge og tilrettelagte omgivelser. Barnehuset samler involvert fagpersonell på ett sted, og bidrar til å redusere behovet for at den særlig sårbare må fortelle sin historie gjentatte ganger. Videre skal barnehuset også bidra til å styrke ivaretagelse av særlig sårbare fornærmede og vitners rettsikkerhet.

Barnehuset skal tilrettelegge for avhør og medisinske undersøkelser, tilby behandling og oppfølging av målgruppen, og ivareta koordinering av tverrfaglig og tverretatlig samhandling. I tillegg skal barnehuset bidra i faglig utvikling av saksfeltet, samt gi råd og veiledning til offentlige og private aktører.

Ansatte ved Statens barnehus må forholde seg til en rekke lover og forskrifter, der de mest sentrale er:

- Lov om barn og foreldre av 8. april 1981 nr. 7 (barneloven)
- Lov om rettergangsmåten i straffesaker av 22. mai 1981 (straffeprosessloven) §§ 239 flg. med tilhørende forskrift om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner (tilrettelagte avhør)
- Lov om helsepersonell m.v. av 2. juli 1999 (helsepersonelloven)
- Lov om pasient- og brukerrettigheter av 2. juli 1999 (pasient- og brukerrettighetsloven)
- Lov om barneverntjenster av 17. juli 1992 nr. 100 (barnevernloven)
- Lov om straff av 20. mai 2005 (straffeloven) § 196, som regulerer avvergeplikten
- Lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten av 4. mars 2010 (politiregisterloven)

Videre har riksadvokaten gitt utfyllende direktiv og retningslinjer for gjennomføringen av tilrettelagte avhør.³

Barnehuset er et samarbeidsprosjekt mellom tre departementer: Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, og Justis- og beredskapsdepartementet. Det gir en tverretatlig og faglig bredde, som er nødvendig for å oppfylle barnehusets formål.

Den overordnede oppfølgingen av barnehusene ligger til Politidirektoratet, mens hvert av barnehusene er underlagt og styres av politimesteren i det politidistriktet barnehuset er lokalisert.

1.1 Presisering av målgruppen

Barnehusets målgruppe⁴ omfatter de som påtalemyndigheten beslutter at det skal tas tilrettelagt avhør av, herunder:

- Barn og unge opp til 16 år som kan ha vært utsatt for, eller er vitne til, seksuallovbrudd, kjønnslemlestelse, mishandling i nære relasjoner, drap og kroppsskade

³ Riksadvokatens ref. 2015/00483-019 av 21.10.2015 Tilrettelagte avhør - direktiver og retningslinjer

⁴ Jf. straffeprosessloven §§ 239 flg.

- Voksne med psykisk utviklingshemming eller annen funksjonsnedsettelse (særlig sårbare) som kan ha vært utsatt for, eller er vitne til, seksuallovbrudd, kjønnslemlestelse, mishandling i nære relasjoner, drap og kroppsskade. Ved begrunnet tvil om vitnets kognitive funksjon, og om vedkommende vil kunne forklare seg personlig i retten, skal vitnet i første omgang avhøres ved tilrettelagt avhør

Etter påtalemyndighetens vurdering kan det også tas avhør av:

- Barn og unge fra 16 til 18 år som er fornærmet eller vitne i saker som omhandler seksuelle overgrep av nærstående
- Målgruppen i saker som omhandler andre typer straffbare forhold, som for eksempel menneskehandel og kroppskrenkelser

Barnehuset yter tjenester i de tilfeller det foreligger en anmeldelse og påtalemyndigheten beslutter å gjennomføre et tilrettelagt avhør etter straffeprosesslovens regler.

1.2 Rettslige rammer for barnehusets virksomhet

Det er to prinsipper som er særlig førende for barnehusets virksomhet:

- Hensynet til barnets beste
- Rettsikkerhet for de involverte

FNs barnekomité har presisert at «barnets beste» både er et overordnet prinsipp, en prosedyreregulering og en selvstendig rett for barnet.

Avhør på barnehuset gjennomføres som ledd i politiets etterforskning og det påhviler derfor barnehusets ansatte å ivareta objektivitetsplikten ved gjennomføring av det tilrettelagte avhøret, men også gjennom den kontakten barnehuset har med involverte og berørte, herunder pårørende, bistandsadvokater, barnevernsrepresentanter, skole m. fl.

De ansatte ved barnehuset må ha god forståelse for objektivitetspliktens innhold og at denne ikke står i motsetning til det å gi de særlig sårbare fornærmede og vitner god bistand og oppfølging.

Barn og unges rett til medvirkning er også sentralt, i tråd med regulering i FNs barnekonvensjon artikkel 12 og FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne artikkel 7. Artikkel 13 i konvensjonene om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne stadfester at de skal ha tilrettelegging i rettssystemet slik at de kan delta i saksgangen.

2 Barnehusets oppgaver

2.1 Tilrettelagte avhør

Tilrettelagte avhør gjennomføres som ledd i politiets etterforskning og barnehuset har som oppgave å tilrettelegge for at den som avhøres gis mulighet til å forklare seg på best mulig måte, blant annet ved å gi barne-/helsefaglige innspill. Barnehuset må derfor samhandle tett med påtalemyndigheten i politiet, som er leder av etterforskningen, og må påse at barnehusets øvrige oppgaver avveies mot etterforsknings- og påtalemessige hensyn.

Avhør av barn, unge og andre særlig sårbare skal som hovedregel⁵ tas på barnehus⁶. Barnehuset skal koordinere arbeidet før, under og etter avhør, og bidra til at barn, unge og andre særlig sårbare blir godt ivaretatt. Koordineringen må skje i overensstemmelse med avhørsleder.

I særlige tilfeller kan det også tas politiavhør ved barnehuset dersom særlig sårbare fornærmede og vitner⁷ vurderes å ha nytte av eller behov for barnehusets øvrige tilbud, og påtalemyndigheten og barnehuset i fellesskap finner at dette best vil ivareta politi-, påtale- og helsefaglige hensyn.

Fristene for å gjennomføre tilrettelagte avhør er differensiert og skal gjennomføres henholdsvis innen en, to eller tre uker, jf. straffeprosessloven § 239 e.

2.2 Medisinske undersøkelser

Barnehuset skal tilrettelegge for at det kan tas klinisk rettsmedisinske og odontologiske undersøkelser. Undersøkelsene har som formål å sikre bevis med tanke på en mulig fremtidig rettssak, og skal som hovedregel gjennomføres ved barnehuset. Beslutning om hvorvidt det skal foretas klinisk rettsmedisinsk eller odontologisk undersøkelse ligger til påtalemyndigheten i politiet.

I tillegg skal alle⁸ fornærmede som er utsatt for vold eller seksuelle overgrep, få tilbud om en medisinsk undersøkelse⁹, med mindre andre vurderinger tilsier at en slik undersøkelse åpenbart er unødvendig. Den medisinske undersøkelsen har som formål å ivareta den særlig sårbare fornærmedes helse- og omsorgssituasjon, samt trygge vedkommende og dennes foresatte. Ved gjennomføring av en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse ivaretas begge formålene, og det er derfor i utgangspunktet ikke behov for en egen medisinsk undersøkelse.

Ansvaret for gjennomføring av medisinske undersøkelser, både klinisk rettsmedisinske og øvrige, ligger til helseforetakene. De regionale helseforetakene skal sørge for at tilstrekkelig kompetent medisinsk personell er tilgjengelig for å ivareta behovet for medisinske undersøkelser ved barnehuset, så fremt undersøkelsen ikke krever spesialisert utstyr. Slikt utstyr kan for eksempel være radiologisk utstyr.

⁵ I enkelte tilfeller kan avhøret gjennomføres i andre lokaler, dersom det er til avhørtas beste. Blir barnehuset og avhørsleder ikke enige om at det er "klart" at det er til beste for den som skal avhøres å ta avhøret et annet sted, jf. straffeprosessloven § 239 f 1. ledd 2 punktum, må avhør i "skal"-tilfellene tas på barnehuset. Barnehuset må utpeke den eller de som tar standpunkt til slike spørsmål. Jf. riksadvokatens direktiv og retningslinjer punkt 9.

⁶ Jf. Prop 112L (2014-2015).

⁷ Dette omfatter vitner og fornærmede, og sikter ikke til barn og unge med bekymringsfull eller skadelig seksuell atferd.

⁸ Dette utgjør en betydelig endring for barnehusene og involverte helseforetak, og implementering av retningslinjer som omfatter dette punktet må skje etter nærmere opptrappingsplan fra Helse- og omsorgsdepartementet.

⁹ Medisinsk undersøkelse på barnehus er en spesialisthelsetjeneste

Nærmere retningslinjer for medisinske undersøkelser i Statens barnehus er under avklaring.

2.3 Oppfølging og behandling av målgruppen

Barnehuset skal kartlegge og avklare særlig sårbare fornærmede og vitners behov for videre oppfølging og behandling. Formålet med kartleggingen er å vurdere eventuelt hjelpebehov og hvilket tilbud vedkommende skal gis og av hvem.

Videre skal barnehuset gjennomføre oppfølgingstiltak for å ivareta behov hos de som avhøres og deres pårørende. Oppfølgingstiltak kan omhandle kriseintervensjoner, stabiliserende tiltak, praktisk støtte, opplæring, nettverksarbeid og veiledning av omsorgspersoner. Oppfølging kan også være veiledning av offentlige instanser som arbeider direkte med målgruppen, herunder barnehager, skoler og andre oppfølgingstjenester der dette er hensiktsmessig. Barnehuset skal sikre en bredde i oppfølgingsmetoder tilpasset alder og behov.

Ved kartlegging og avklaring av barnets behov for videre oppfølging og behandling skal barnets rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv ivaretas, jf. barnekonvensjonen artikkel 12 og Grunnloven § 104 første ledd andre setning.

Når det gjelder behandling skal barnehuset primært henvise til lokalt hjelpeapparat, men har i særlige tilfeller mulighet til å gi behandling¹⁰ til de i målgruppen som har hjelpebehov, og som av ulike årsaker ikke kan nyttiggjøre seg det ordinære hjelpetilbudet. Barnehuset skal derimot ikke kompensere for mangelfull kunnskap og kapasitet i det ordinære hjelpeapparatet. Med behandling menes den delen av oppfølgingen som faller innenfor rammen av begrepet helsehjelp, slik det er definert i helsepersonelloven § 3.

Særlige tilfeller hvor barnehuset kan gi behandling er for eksempel:

- Behov for akutt, korttids behandling
- Situasjoner der motivasjon eller alliansen med barnehuset tilsier det
- Forebygging av ny utsatthet og potensielle framtidige psykiske helseplager

2.4 Koordinering av tverrfaglig og tverretatlig samhandling

Statens barnehus skal koordinere involverte aktører, både før, under og etter avhør. Barnehuset skal utvikle samarbeid til beste for særlig sårbare fornærmede og vitner, samt gi veiledning og formidle kunnskap til samarbeidspartnere og hjelpeapparatet innenfor sitt særskilte kompetanseområde.

Barn og pårørende som kommer til barnehus har rett til å medvirke, og barnehuset skal derfor involvere barn og pårørende i oppfølgingen opp mot andre instanser. Tilbud og tjenester kan inngå som ledd i samordningen av en individuell plan etter annen lovgiving, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 7-1, pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5, psykisk helsevernloven § 4-1, og lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen §§ 28 og 33.

¹⁰ Avgrensning av behandlingstilbudet i tid og/eller omfang må defineres nærmere.

2.5 Fagutvikling

Statens barnehus skal drive fagutvikling, kompetansedeling og utvikling av egen virksomhet. Hovedfokus skal likevel være det daglige arbeidet knyttet til øvrige oppgavene omhandlet under pkt. 2.1-2.4.

Barnehusene skal:

- Holde seg oppdatert på gjeldende forskning, bidra til fagutvikling på feltet og legge til rette for forskning.
- Gi faglig rådgivning og veiledning til eksterne aktører innenfor offentlig og privat sektor, samt privatpersoner.
- Bidra med undervisning ved Politihøgskolen og relevante utdanningsinstitusjoner innenfor barnevern-, helse- og omsorgsetaten
- Bidra til opplæring og veiledning internt i politiet og overfor samarbeidspartnere
- Utvikle egen virksomhet med det formål å sikre god faglig kvalitet på arbeidet, herunder ledelse, interne rutiner og prosedyrer og organisering av arbeidet.

I tillegg bør barnehuset bidra til kompetanseheving og erfaringsdeling med tilsvarende aktører nasjonalt og internasjonalt.

Det forutsettes at barnehusene samarbeider med RVTsene og andre relevante regionale kompetansemiljøer.

3 Krav til kompetanse

Statens barnehus skal ha den kompetanse som er nødvendig for å fylle barnehusets oppgaver på en forsvarlig måte.

Barnehuset skal ha særlig kunnskap om seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner. Det bør ha klinisk kompetanse og erfaring innen første- og andrelinjetjeneste, kompetanse innenfor traumefeltet, barnefaglig kompetanse om normalutvikling og utviklingsforstyrrelser, kompetanse om utviklingshemming hos voksne og barn, nedsatt funksjonsevne, avvik og patologi, samt kompetanse om og erfaring fra flerkulturelt arbeid. Videre må barnehuset ha god system- og rolleforståelse, herunder forståelse for barnehusets rolle og oppgaver i forbindelse med politietterforskning, samt kunnskap om hjelpeapparatets tilbud.

Samlet sett skal ansatte ved Statens barnehus reflektere kompetansekravene som nevnt ovenfor. For å etterkomme de ulike behov hos målgruppen og deres omsorgspersoner, er det nødvendig å ha tverrfaglig sammensatte fagteam. Teamene skal ha erfaring med tverrfaglig arbeid og nettverksjobbing, systemarbeid, sosialt- og helsefaglig arbeid og barnevernsfaglig arbeid.

3.1 Klientrettet, helsefaglig og barnefaglige kompetanse

Barnehuset skal ha ansatte med erfaring og fagbakgrunn innen helse- og sosialfag eller andre barnefaglige områder¹¹. Dette kan eksempelvis være klinisk sosionom, klinisk barnevernspedagog eller annen lignende og relevant fagbakgrunn på høyskole- eller universitetsnivå.

3.2 Psykologkompetanse

Barnehuset skal ha psykolog/psykologspesialist med norsk autorisasjon og erfaring fra arbeid med barn, unge eller andre særlig sårbare. Psykolog/psykologspesialist har henvisningsrett til psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten.

3.3 Leder

Barnehusets leder må ha minimum 3-årig utdanning på høyskole eller universitetsnivå med relevans for barnehusets kjerneoppgaver. Vedkommende må i tillegg ha solid ledererfaring innen personal-, økonomi- og resultatoppfølging.

3.4 Annen kompetanse

I tillegg bør barnehuset knytte til seg den kompetanse som finnes nødvendig for å utføre oppgavene på en effektiv måte, og med høy kvalitet. Dette kan eksempelvis være teknisk, administrativ eller merkantil kompetanse.

¹¹ Jf. forskrift om tilrettelagte avhør § 5, 3 ledds krav til kompetanse.

4 Generelle retningslinjer

4.1 Utlevering av informasjon

4.1.1 Taushetsplikt for politiansatte i barnehus

Enhver som er ansatt i, eller utfører tjeneste eller arbeid for politiet eller påtalemyndigheten, er underlagt taushetsplikt, jf. politiregisterloven § 23. Det er imidlertid flere unntak fra taushetsplikten som korresponderer med politiets adgang til å utlevere opplysninger. Når politiet kan eller skal utlevere opplysninger, er regulert i politiregisterloven og politiregisterforskriften, samt i særlovgivning.

Utlevering omfatter formidling av opplysninger til eksterne aktører, både private og offentlige instanser, samt formidling av opplysninger til politiets forvaltningsvirksomhet og sivile gjøremål. Deling av opplysninger innenfor politiet og påtalemyndigheten til politimessige formål regnes ikke som utlevering.

Opplysninger underlagt taushetsplikt kan utleveres når den registrerte samtykker¹², dersom politiet er pålagt en underrettings- eller opplysningsplikt, eller dersom det finnes et lovbestemt unntak fra taushetsplikten.

Politiet kan blant annet utlevere opplysninger med hjemmel i:

- politiregisterloven § 24 nr. 1: samtykke fra den som har krav på taushet
- politiregisterloven § 27: avvergende og forebyggende virksomhet, samt kriminalitetsforebyggende arbeid
- politiregisterloven §§ 30-31: i offentlige organer og privates interesse, dersom det er nødvendig for å fremme mottakerens oppgaver etter lov eller for å hindre at virksomheten blir utøvd på en uforsvarlig måte

Politiet skal utlevere opplysninger til barnevernet:

- politiregisterforskriften § 10-2: når det iverksettes etterforskning mot person under 18 år og saken ikke er av bagatellmessig art.
- barnevernloven § 6-4: når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet hjemme eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, når et barn har vist alvorlig vedvarende atferdsvansker eller når det er grunn til å tro at det er fare for utnyttelse av et barn til menneskehandel. Det samme følger også i all hovedsak av politiregisterforskriften § 10-3.

Det er ansvarlig påtalejurist som beslutter utlevering av opplysninger i verserende straffesak.

4.1.2 Tilstedeværende under tilrettelagt avhør – pålegg om taushetsplikt

Hvem som skal og kan følge et tilrettelagt avhør følger av straffeprosessloven § 239 d første og annet ledd.

Bestemmelsens femte ledd er en særregel hvor avhørsleder er gitt hjemmel til å pålegge taushetsplikt om opplysninger som fremkommer under et tilrettelagt avhør. I følge riksadvokatens rundskriv av 21. oktober 2015 er regelen særlig tenkt benyttet for å kunne pålegge representanter fra barnevernet taushetsplikt av hensyn til politiets etterforskning. Barnevernets rett til å følge et tilrettelagt avhør er tuftet på de samme hensyn som politiets opplysningsplikt til

¹² For utviklingshemmede reguleres spørsmål om samtykke av de alminnelige regler om rettslig handleevne.

barnevernet etter barnevernloven § 6-4. Det følger også av riksadvokatens rundskriv at et pålegg om taushetsplikt må oppheves straks det ikke lenger er behov for det.

4.1.3 Taushetsplikt for helsepersonell i barnehusene

Helsepersonell i barnehus, herunder psykologer ansatt i barnehus, og leger som foretar medisinske undersøkelser av fornærmede/vitne, omfattes av helsepersonelloven og er underlagt taushetsplikt etter lovens § 21.

Noen unntak fra taushetsplikten:

- helsepersonelloven § 22: samtykke fra den som har krav på taushet
- helsepersonelloven § 27: når helsepersonell opptrer som sakkyndig og gir opplysninger til oppdragsgiver, dersom opplysningene er mottatt under utførelse av oppdraget og har betydning for dette.
- helsepersonelloven § 31: dersom nødvendig for å avverge alvorlig skade på person eller eiendom
- helsepersonelloven § 33: opplysningsplikt til barneverntjenesten "når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for omsorgssvikt"
- straffeloven § 196: den generelle avvergingsplikten

Opplysninger fremkommet under medisinsk undersøkelser mv, skal håndteres, herunder dokumenteres og journalføres, etter gjeldende regelverk for denne type opplysninger.

4.1.4 Ansatte i barnehus sin plikt til å avgi vitneforklaring

Ansatte i politiet kan uten hinder av taushetsplikten avgi vitneforklaring i saker opplysningene stammer fra.

I sivile saker kan retten derimot ikke motta vitneforklaring fra politiansatte om opplysninger som er omfattet av taushetsplikten, med mindre det foreligger fritak/samtykke fra departementet, jf. straffeprosessloven § 118 første ledd og tvisteloven § 22-3. I rundskriv G-102/86 er denne samtykkekompetansen delegert til politimestrene.

Det kan være begrensninger blant annet som følge av straffeprosessloven § 119 for ansatte som også omfattes av helsepersonelloven.

I saker etter barnevernloven som behandles i Fylkesnemnda har politiet plikt til å gi opplysninger, jf. barnevernloven § 6-4 annet ledd.

4.2 Rettslige rammer for medisinsk undersøkelse

4.2.1 Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse

For å sikre bevis i en straffesak kan påtalemyndigheten begjære en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse av fornærmede/vitne etter et nærmere konkretisert mandat.

Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse kan bare gjennomføres etter samtykke fra den det gjelder, eller den som har kompetanse til å samtykke på vegne av vedkommende. For mindreårige er det som hovedregel de med foreldreansvar som opptrer som verger og kan gi samtykke, jf. vergemålsloven § 16. Dersom foreldre er mistenkt/siktet i straffesaken, oppnevner Fylkesmannen en midlertidig verge for den mindreårige, jf. vergemålsloven §§ 16 andre punktum og 27, og den midlertidige vergen avgjør om det skal foretas klinisk rettsmedisinsk undersøkelse.¹³

¹³ Jf. Prop 112 L (2014-2015)

I de tilfeller der barnevernet har overtatt omsorgen for barn under 16 år etter barnevernloven §§ 4-6 annet ledd, 4-8 eller 4-12, må det avklares hvorvidt det må oppnevnes midlertidig verge for innhenting av samtykke til å gjennomføre den klinisk rettsmedisinske undersøkelsen¹⁴.

4.2.2 Medisinske undersøkelser

For å ivareta den avhørtes helse- og omsorgssituasjon, samt trygge vedkommende og dens foresatte, kan det gjennomføres en medisinsk undersøkelse.

Medisinsk undersøkelse kan bare gjennomføres etter samtykke fra den det gjelder, eller den som har kompetanse til å samtykke på vegne av vedkommende.

Samtykkereglene som gjelder barn er regulert i pasient- og brukerrettighetslovens § 4-4:

- Foreldre¹⁵ har samtykkekompetanse, § 4-4, 1. ledd
- I tilfeller hvor bare en forelder med foreldreansvar vil eller kan samtykke må det skilles mellom helsehjelp som er en del av den daglige omsorgen og helsehjelp av mer omfattende karakter, § 4-4, 2. ledd litra a
- Kvalifisert helsepersonells adgang til å samtykke uten foreldres samtykke er regulert i § 4-4, 2. ledd, litra b
- I de tilfeller barnevernet har akutt, midlertidig eller varig omsorg for barnet, jf. barnevernloven §§ 4-6, 2.ledd, 4-8 eller 4-12, har barnevernet samtykkekompetanse, § 4-4, 5. ledd.
- Barnets rett til medvirkning er regulert i § 4-4, 6. ledd

Samtykkeregler som gjelder særlig sårbare over 18 år, som ikke har samtykkekompetanse, er regulert i pasient- og brukerrettighetslovens § 4-6

4.3 Barnehusets fasiliteter

Barnehuset bør innrettes slik at det er tilrettelagt for både barn, unge og andre særlig sårbare. Det må innrettes slik at avhøret kan gjennomføres på en mest mulig skånsom måte og at den avhørtes behov og integritet blir ivaretatt i løpet av avhørsdagen. Barnehuset må innrettes med inventar og utstyr som sikrer kvalitetsmessig gode opptak av avhør, samt at øvrige oppgaver kan ivaretas på en forsvarlig måte. De særlig sårbare fornærmede og vitner må kunne skjermes på egnet venterom før, under og etter avhør, og oppholdsrom må være tilpasset målgruppen.

¹⁴ Avklaring gjøres med Fylkesmannen.

¹⁵ I tilfeller hvor det er oppnevnt midlertidig verge må samtykkekompetansen vurderes konkret.

4.4 Organisering av barnehusets arbeid¹⁶

Barnehusets arbeid skal organiseres på en måte som sikrer god kvalitet, effektivitet og tilgjengelighet i tjenestene som leveres. Dette innebærer blant annet at barnehusene skal ha:

- Rutinebeskrivelser for hvordan sentrale arbeidsoppgaver skal gjennomføres, samt rutiner for registrering og rapportering
- Journal- og saksbehandlingssystemer som ivaretar gjeldende krav til dokumentasjon og sikkerhet¹⁷
- Samarbeidsavtaler som tydeliggjør samhandlingsrutiner med lokale samarbeidspartnere, herunder barneverntjenesten¹⁸, helse- og omsorgstjenesten, helseforetak og fylkeskommunal tannhelsetjeneste.

¹⁶ Barnehusets virksomhet reguleres av flere lover, deriblant straffeprosessloven, politiregisterloven og helsepersonelloven, pasient- og brukerrettighetsloven og barneloven.

¹⁷ a) Opplysninger/dokumenter knyttet til rent administrative forhold reguleres arkivloven, forvaltningsloven og offentlighetsloven

b) Opplysninger/dokumenter knyttet til straffesak reguleres av straffeprosessloven og politiregisterloven

c) Opplysninger/dokumenter knyttet til medisinske forhold reguleres av helselovgivningen

d) Øvrige opplysninger/dokumenter reguleres av personopplysningsloven

¹⁸ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Politidirektoratet er i ferd med å utvikle samarbeidsrutiner, jf. tiltak 29b i "En god barndom varer livet ut", tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn (2014-2017). Arbeidet skal ferdigstilles sommeren 2017.

5 Retningslinjer for utøvelse av barnehusets oppgaver

5.1 Før den særlig sårbare fornærmede eller vitne ankommer barnehuset

For å sikre at særlig sårbare fornærmede og vitner får et godt og effektivt møte med politiet, er det viktig med gode forberedelser og god samhandling. Barnehuset har et særskilt ansvar for planlegging og koordinering fra avhøret berammes.

Mange av de tilrettelagte avhørene som gjennomføres ved barnehus skjer som følge av en anmeldelse inngitt av barneverntjenesten. Det er viktig med god samhandling med barneverntjenesten både før, under og etter oppfølging fra barnehuset. Utveksling av etterforskningsinformasjon med barneverntjenesten må bare skje i overensstemmelse med politiet.

5.1.1 Planleggingsfase

- 5.1.1.1 Barnehuset skal bistå avhørsleder og avhører med ivaretagelse av faglige hensyn i planlegging av avhør
- 5.1.1.2 Barnehuset skal forberede og ta imot den som skal avhøres og følgeperson(er) på best mulig måte, redusere belastningen og legge til rette for gode rammer rundt avhøret.

Barnehuset skal koordinere innsamling av informasjon om den særlig sårbare fornærmede eller vitnes psykiske og fysiske helsetilstand, allergier eller andre tilstander som gir spesielle behov, herunder avklare kognitive evner og språkutvikling, tidligere belastninger, familiesituasjon, ressurser og styrker.

Barnehuset mottar anmodning om beramning av avhør fra politiet, finner tid for å gjennomføring snarest mulig slik at fastlagte frister overholdes, og velger en saksansvarlig som skal følge saken.

Barnehuset kan bistå politiet med praktiske forhold rundt avhøret. Eksempelvis gjøre avtale med tolk, tilrettelegge opphold for barn og følgepersoner og gjøre avtale med barnelege/tannlege om klinisk rettsmedisinsk undersøkelse.

5.1.2 Samrådsmøte

Samrådsmøte skal gjennomføres i tråd med forskriften¹⁹.

- 5.1.2.1 Dersom avhørsleder ønsker det kan barnehuset bistå med innkalling til samrådsmøte.
- 5.1.2.2 I samrådsmøtet skal barnehuset bistå med faglige vurderinger knyttet til forståelse og ivaretagelse av den særlig sårbare fornærmede eller vitne, samt til den praktiske gjennomføringen av det tilrettelagte avhøret.

Samrådsmøtet skal, om mulig, gjennomføres senest dagen før avhørsdagen, eller som bestemt av avhørsleder.

Faglige vurderinger knyttet til det tilrettelagte avhøret kan for eksempel være særlige sårbarheter og belastninger for den fornærmede eller vitne, vurdere bruk av metoden sekvensielle avhør, vurderinger om fornærmede eller vitnet skal avhøres et annet sted enn ved barnehuset, spesielle behov for tilrettelegging i avhør, om særlig sårbare fornærmede og vitner skal komme til barnehuset i forveien for å gjøre seg trygg i omgivelsene og lignende.

¹⁹ Jf. forskrift om tilrettelagt avhør § 7

Barnehuset kan bistå avhørsleder med faglige råd og veiledning til hjelp for vurderingen av hvorvidt det skal gjennomføres klinisk rettsmedisinsk og/eller odontologisk undersøkelse på barnehuset i etterkant av avhøret. I samrådsmøtet skal det også avklares hvorvidt det skal tilbys en medisinsk undersøkelse²⁰, og når denne eventuelt skal gjennomføres.

Barneverntjenesten vil være en sentral aktør i samrådsmøter vedrørende barn, og helse- og omsorgstjenesten både i saker som omhandler barn og andre særlig sårbare.

5.2 Den særlig sårbare fornærmede eller vitne sitt opphold på barnehuset

Særlig sårbare fornærmede og vitner vil oppholde seg på barnehuset over lengre tid. Det er derfor viktig med god tilrettelegging for å ivareta, redusere belastning, samt å gi best mulig forutsetninger for gjennomføring av avhøret.

5.2.1 Generelt på avhørsdagen

- 5.2.1.1 Barnehuset skal sørge for ivaretagelse av den særlig sårbare fornærmede eller vitnet og følgeperson(er).
- 5.2.1.2 Barnehuset skal tilrettelegge for tett samhandling med barneverntjenesten og helse- og omsorgstjenesten i saker der de er involvert.
- 5.2.1.3 Barnehuset skal være tilgjengelig for drøfting, bistand og rådgivning for alle involverte samarbeidspartnere.

Det skal sørges for at særlig sårbare fornærmede og vitner skjermes fra andre besøkende i egnet rom.

5.2.2 Mottak av særlig sårbare fornærmede og vitner

- 5.2.2.1 Når den særlig sårbare fornærmede eller vitnet ankommer barnehuset skal vedkommende og dens følgeperson(er) tas i mot på en måte som ivaretar deres behov, samt tilrettelegger for gode rammer rundt avhøret.

Barnehuset og avhører avtaler hvem det er mest hensiktsmessig at først møter den som skal avhøres.

Særlig sårbare fornærmede og vitners behov er individuelle, men vil typisk omfatte informasjon om hva som skal skje, trygge og rolige rammer, samt ivaretagelse av den avhørtes helse. Konkret skal den som avhøres ha færrest mulig personer å forholde seg til, og det skal tilrettelegges for at vedkommende kan skjermes.

Det skal legges til rette for å bygge tillitt til avhører slik at denne har best mulig forutsetninger for å gjennomføre et godt avhør.

5.2.3 Tilrettelagt avhør

Tilrettelagt avhør skal gjennomføres i tråd med forskriften²¹.

²⁰ Jf. pkt. 2.2.

²¹ Jf. forskrift om tilrettelagt avhør § 7

- 5.2.3.1 I formøtet skal barnehuset bistå med faglige vurderinger knyttet til den praktiske gjennomføring av det tilrettelagte avhøret, og særskilt i forbindelse med sekvensielle avhør.
- 5.2.3.2 Barnehuset skal bistå avhørsleder og avhører med ivaretagelse av barnefaglige, helse- og sosialfaglige hensyn i tilknytning til avhøret.
- 5.2.3.3 Barnehuset skal tilrettelegge for at bistandsadvokat og politi får gitt nødvendig informasjon til den avhørte og følgeperson(er) etter at avhøret er gjennomført.
- 5.2.3.4 Barneverntjenesten kan stille spørsmål til barnet i etterkant av avhøret, så fremt dette er avklart med avhørsleder i forkant.²²

Tilstedeværelse fra barneverntjenesten og helse- og omsorgstjenesten ved tilrettelagte avhør vil normalt være en forutsetning for å raskt kunne vurdere den særlig sårbare fornærmede eller vitnets omsorgssituasjon på en god måte, samt for å ivareta den avhørte og dennes foreldre/foresatte i etterkant.

Barnehuset skal overlevere opptak av avhøret til den/de avhørsleder beslutter.

5.2.4 Bruk av tolk

For å sikre at barns rettssikkerhet ivaretas skal barnehuset bruke kvalifisert tolk der det er behov for tolk ved tilrettelagt avhør av barn. Tolken bør være vant til å tolke for barn, og til å tolke om sensitive temaer.

5.2.5 Ettermøte

- 5.2.5.1 I ettermøte skal barnehuset bidra med faglige råd og vurdering av behovet for videre oppfølging av den særlig sårbare fornærmede eller vitne.

Det er politiets ansvar å gjennomføre ettermøte²³. Det er viktig at barneverntjenesten og/eller helse- og omsorgstjenesten deltar for å sikre riktig oppfølging etter avhør, og vurdere særlig sårbare fornærmede og vitners sikkerhet.

Ved supplerende avhør bør det sikres at den samme medarbeideren fra barnehuset følger hele saken.

For øvrig vises det til 5.3.4 Koordinering og tverretattlig samarbeid.

5.2.6 Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse

Påtalemyndigheten vurderer og eventuelt beslutter om det skal gjennomføres en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse.²⁴ Hovedregel er at rettsmedisinsk undersøkelse gjennomføres ved barnehuset. Akutte eller mer omfattende undersøkelser gjennomføres på sykehus.

- 5.2.6.1 Barnehuset skal legge til rette for at det kan gjennomføres klinisk rettsmedisinske undersøkelser på barnehuset når påtalemyndighetene anmoder om det.
- 5.2.6.2 Klinisk rettsmedisinske undersøkelser bør gjennomføres samme dag som særlig sårbare fornærmede og vitner avhøres.
- 5.2.6.3 Barnehuset har ansvar for å koordinere gjennomføringen av klinisk rettsmedisinsk undersøkelser.

²² Jf. Prop. 112 L (2014-2015), side 101

²³ Forskrift om avhør av barn og andre særlige sårbare fornærmede (tilrettelagte avhør).

²⁴ Hjemmel for beslutningen er straffeprosessloven kapittel 12, jf. kapittel 11.

Avhørsleder/påtaleansvarlig jurist som beslutter undersøkelser som nevnt skal utarbeide et mandat for aktuelle undersøkelser i tråd med gjeldende retningslinjer. Undersøkelsen utføres i henhold til utarbeidet prosedyre for denne type undersøkelser.

Klinisk rettsmedisinsk undersøkelse skal gjennomføres i henhold til mandat gitt av påtalemyndigheten.

Den som utfører den klinisk rettsmedisinske undersøkelsen plikter å lagre dokumentasjon i henhold til gjeldende regelverk for lagring av pasientinformasjon jf. forskrift om pasientjournal, spesielt § 5 om oppretting og organisering av pasientjournal.

Den rettsmedisinske rapporten blir et dokument i straffesaken, og følger reglene for håndtering av straffesaksdokumenter.

5.2.7 Odontologisk undersøkelse begjært av påtalemyndigheten

Påtalemyndighet vurderer og eventuelt beslutter om det skal gjennomføres odontologisk undersøkelse.²⁵ Som hovedregel skal undersøkelsen gjennomføres ved barnehuset.

- 5.2.7.1 Statens barnehus skal legge til rette for at det kan gjennomføres odontologisk undersøkelse på barnehuset når påtalemyndigheten anmoder om det.
- 5.2.7.2 Odontologiske undersøkelser gjennomføres så langt det er mulig samme dag som særlig sårbare fornærmede og vitner avhøres.
- 5.2.7.3 Barnehuset har ansvar for å koordinere gjennomføringen av odontologisk undersøkelse.

Avhørsleder/påtaleansvarlig jurist som beslutter undersøkelser som nevnt skal utarbeide et mandat for aktuell undersøkelse i tråd med gjeldende retningslinjer. Undersøkelsen utføres i henhold til utarbeidet prosedyre for denne type undersøkelser.

Odontologisk undersøkelse skal gjennomføres i henhold til mandat gitt av påtalemyndigheten.

Dokumentasjon fra undersøkelsen skal lagres i henhold til gjeldende regelverk for lagring av pasientinformasjon jf. forskrift om pasientjournal, spesielt § 5 om oppretting og organisering av pasientjournal.

Rapport fra den odontologiske undersøkelsen blir et dokument i straffesaken, og følger reglene for håndtering av straffesaksdokumenter.

5.2.8 Medisinske undersøkelser

- 5.2.8.1 Barnehuset skal legge til rette for at det kan gjennomføres medisinsk undersøkelse²⁶ på barnehuset.
- 5.2.8.2 Medisinsk undersøkelse gjennomføres så langt det er mulig samme dag som særlig sårbare fornærmede og vitner avhøres.

Barnehuset må, i tilfeller hvor det er aktuelt å gjennomføre en medisinsk undersøkelse, avklare tidspunktet for gjennomføring med påtalemyndigheten i politiet.

²⁵ Hjemmel for beslutningen er straffeprosessloven kapittel 12, jf kapittel 11.

²⁶ Dersom det gjøres funn i en medisinsk undersøkelse som kan være viktig for etterforskningen skal dette formidles til politiet etter gjeldende regelverk, jf. helsepersonelloven § 33.

Dokumentasjon fra undersøkelsen skal lagres i henhold til gjeldende regelverk for lagring av pasientinformasjon jfr. forskrift om pasientjournal, spesielt § 5 om oppretting og organisering av pasientjournal.

5.3 Oppfølging i etterkant av avhøret

5.3.1 Kartlegging

- 5.3.1.1 Barnehuset skal kartlegge og vurdere alle i målgruppen med tanke på psykiske helse, somatisk helse så langt det er mulig, hjelpebehov og annen informasjon for å kunne avklare videre oppfølging og behandling.
- 5.3.1.2 Barnehuset skal kartlegge tegn på alvorlig psykisk lidelse og selvmordsrisiko hos særlig sårbare fornærmede og vitner.

Barnehuset skal gjøre helse- og sosialfaglige vurderinger av særlig sårbare fornærmede og vitners hjelpebehov, slik at det kan gis riktig hjelp på rett sted til rett tid. Primært skal kartleggingen av psykisk helse fokusere på volds- og overgrepssrelaterte plager, men også andre psykiske lidelser som krever nærmere utredning og behandling. Kartlegging bør gjennomføres så snart som mulig etter avhør. Der det er hensiktsmessig bør det benyttes egnede systematiske kartleggingsverktøy. Kartleggingen bør også ha som mål å få oversikt over tidligere belastninger, nettverk og ressurser i og rundt den avhørte, samt aktuelle hjelpeinstanser. Psykolog/psykologspesialist skal inngå i tverrfaglig team på barnehuset for å kvalitetssikre vurderinger og beslutninger med tanke på videre oppfølging og behandling.

Vurderinger av tegn på alvorlig psykisk lidelse og selvmordsrisiko skal gjøres av psykolog/psykologspesialist på avhørsdagen, og kartleggingen bør følge Nasjonale retningslinjer²⁷. Med alvorlig psykisk lidelse menes her spesielt psykose, men også andre alvorlige psykiske helsetilstander som alvorlige depresjon. Dersom det avdekkes slike tegn har barnehuset plikt å treffe nødvendige avvergende tiltak, og be om bistand fra spesialisthelsetjeneste for barn og unge for nærmere vurdering og tiltak.

5.3.2 Oppfølging og behandling

Omfanget av oppfølging og behandling er beskrevet i kapittel 2.3.

- 5.3.2.1 Oppfølging og behandling skal som hovedregel skje gjennom lokalt hjelpeapparat.
- 5.3.2.2 Oppfølging og behandling ved barnehus bør være basert på en kombinasjon av evidensbasert kunnskap, erfaringsbasert kunnskap og bruker/pårørende medvirkning.
- 5.3.2.3 I tilfeller hvor det er aktuelt å gi oppfølging og/eller behandling må barnehuset avklare tidspunktet for oppstart med påtalemyndigheten.

Behandling kan innbefatte individualterapi, familierapi eller gruppebasert behandling. Den skal ta utgangspunkt i målgruppens ønsker og behov for behandling.

²⁷ Jf. Nasjonale retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern

5.3.3 Overføring og henvisning

- 5.3.3.1 Barnehuset skal, dersom det er behov for det, vurdere om og eventuelt hvor den særlig sårbare fornærmede eller vitnet skal overføres eller henvises for videre utredning og behandling/oppfølging.
- 5.3.3.2 Barnehuset skal sørge for at overføringene til andre hjelpeinstanser blir best mulig.
- 5.3.3.3 Det skal være notoritet rundt vurderinger og beslutninger om overføring og henvisning.

Der det er krav om henvisningsrett skal det vurderes om det er helsepersonell ved barnehuset, leder for aktuell barneverntjeneste eller den særlig sårbare fornærmede eller vitne sin fastlege som skal sende henvisning. Vurderingen skal baseres på kriterier som hastegrad, kjennskap til vedkommende, kartlegging og vurdering og hvem som skal ha videre oppfølging av avhørte og dens familie.

5.3.4 Koordinering og tverretattlig samarbeid

Barnehuset skal bidra til god samhandling, gode tiltakskjeder og tilrettelegge for godt samarbeid med andre aktuelle hjelpeinstanser.

- 5.3.4.1 Barnehuset skal tilrettelegge for informasjonsutveksling og felles drøfting med barneverntjenesten og helse- og omsorgstjenesten, slik at det kan dannes bedre grunnlag for barnevernets vurdering av den særlig sårbare fornærmede eller vitnets omsorgssituasjon.
- 5.3.4.2 Barnehuset skal, sammen med barneverntjenesten og helse- og omsorgstjenesten, avklare og koordinere roller og ansvar i den videre oppfølging.

Tiltakene kan omhandle praktisk bistand til å opprette kontakt med riktig instans, deltakelse i samarbeidsmøter, overføring av informasjon og annet.

5.3.5 Samrådsmøte II

- 5.3.5.1 Barnehuset skal vurdere å innkalle til samrådsmøte II.

Formålet med samrådsmøte II er å sikre videre informasjonsflyt, arbeidsdeling og koordinering. Videre gir det mulighet for evaluering av oppfølging og behandling av den særlig sårbare fornærmede eller vitnet. Til samrådsmøte II bør barnehuset, helsepersonell som har gjennomført medisinsk undersøkelse, barneverntjenesten, helse- og omsorgstjenesten og politiet innkalles.

5.3.6 Sviktområder

- 5.3.6.1 Barnehuset skal påpeke svikt og mangler i oppfølging av barn og særlig sårbare og skal melde dette til rett instans i henhold til gjeldende regelverk.

5.3.7 Dokumentasjon

- 5.3.7.1 Barnehuset plikter å dokumentere alle kartlegginger, vurderinger, beslutninger og tiltak knyttet til enkeltsaker.
- 5.3.7.2 Opplysninger skal oppbevares i henhold til gjeldende regelverk²⁸.

For helsehjelp er dokumentasjonsplikten hjemlet i helsepersonelloven og journalforskriften.

Barnehuset skal ha enhetlig praksis for dokumentasjon og skriftlig orientering til samarbeidsparter, som barneverntjenesten og helse- og omsorgstjenesten, fastlege, spesialisthelsetjenesten og andre.

²⁸ Se note under pkt. 4.4.

6 Tilsyn og internrevisjon ved Statens barnehus

Politidirektoratets internrevisjon har ansvar for og leder gjennomføring av tilsyn med Statens barnehus.

Statens helsetilsyn er ansvarlig for tilsyn med de tjenester ved barnehuset som omfatter helsepersonell og utøvelse av helsetjenester. Dette er hjemlet i lov om statlig tilsyn, og faller derfor utenfor internrevisjon.²⁹ Overordnet påtalemyndighet har tilsynsansvar for den del av barnehusets virksomhet som inngår i politiets straffesaksbehandling. I den grad også andre myndigheter har tilsynsansvar for Statens barnehus, vil dette bli utredet nærmere.

Tilsynet skal kontrollere at Statens barnehus etterlever regler og retningslinjer, sikre at det er etablert et system for internkontroll, samt ha en rådgivende funksjon. Herunder vil effektivitet og kvalitet i barnehusene være naturlige fokuspunkter.

Tilsynsteamene settes sammen slik at det representerer nødvendig kompetanse i forhold til tilsynsområder. Det vil i den forbindelse være naturlig å trekke inn kompetanse fra andre etater eller eksterne konsulenter. Tema for tilsynene vil være avgrenset mot det som ikke naturlig faller innunder statsadvokatens ansvarsområde og som fanges opp under deres inspeksjoner.

Årsplaner for tilsyn med Statens barnehus settes opp etter gjennomført risikovurdering, i samarbeid mellom Politidirektoratet og andre samvirkepartnere. Hvert barnehus skal dog ha tilsyn minst hvert tredje år. Dette vil utgjøre en del av den samlede årsplanen for internrevisjonen i Politidirektoratet, og årsplanen godkjennes av politidirektøren.

Revisjonene skal gjennomføres som varslede tilsyn. Revisjonsrapporten ferdigstilles etter gjeldende rutiner, og distribueres for oppfølging til det aktuelle politidistrikt, berørte etater og vedkommende fagavdeling i Politidirektoratet. Kopi av rapporten distribueres til stedlig statsadvokatembete.

²⁹ Statens helsetilsyn vil vurdere om det er behov for nærmere utredning av tilsyn med barnehusenes tjenester som omfatter helsepersonell og utøvelse av helsetjeneste.

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

Statens barnehus

Årsrapport 2017

1. INNLEDNING	3
1.1 Bakgrunn og formål med barnehus	3
1.2 Lokalisering av barnehusene	3
1.3 Underavdelinger av Statens barnehus	4
1.4 Metode og datagrunnlag	5
2. RETTSLIGE RAMMER FOR STATENS BARNEHUS	6
2.1 Målgruppe for Statens barnehus og frister for gjennomføring av avhør	6
2.2 Kjerneoppgaver som tilligger Statens barnehus.....	7
3. ORGANISERING OG DRIFT AV STATENS BARNEHUS	9
3.1 Organisatoriske forhold	9
3.2 Ansatte og kompetanse	9
3.3 Kompetansemiljøer	10
4. TILRETTELAGT AVHØR	11
4.1 Om forberedelse og gjennomføring av tilrettelagt avhør	11
4.2 Statistikk tilrettelagte avhør	11
4.3 Avhørtes status fordelt på rolle	13
4.4 Politiavhør gjennomført ved Statens barnehus	13
5. MEDISINSKE UNDERSØKELSER	15
5.1 Statistikk medisinske undersøkelser	15
6. OPPFØLGING OG BEHANDLING I STATENS BARNEHUS	16
6.1 Samhandling med den kommunale barneverntjeneste	16
6.2 Konsultasjonsteam	16
6.3 Oppfølgingstiltak for bestemte målgrupper	16
6.4 Informasjonstiltak og veiledningstilbud.....	17
7. FAGUTVIKLING	19
7.1 Barnehussamlingen 2017 og jubileumskonferanse	19
7.2 Faglige nettverk og utviklingsprosjekter	19
7.3 Opplæringstiltak, kurs og konferanser	20
7.4 Undervisningsoppgaver og kompetansedeling	21
7.5 Foredrag for utenlandske delegasjoner	22
7.6 Egenevalueringer	22
7.7 Forskningsprosjekter	22
8. NASJONALE UTVIKLINGSTILTAK	23
8.1 Samhandlingsrutiner for politi og barneverntjeneste	23
8.2 Odontologiske undersøkelser	23

1. Innledning

Statens barnehus er en tverrfaglig virksomhet som skal bidra til at barn og særlig sårbare personer som kan ha vært utsatt for, eller kan ha vært vitne til vold eller seksuelle overgrep blir møtt med et helhetlig tilbud. Barnehuset skal tilrettelegge for at disse personene tilbys tilrettelagt avhør, medisinske undersøkelser, nødvendig oppfølging og behandling innen nærmere angitte rammer, samt ivareta koordinering av tverrfaglig og tverretatlig samhandling.

1.1 Bakgrunn og formål med barnehus

Beslutning om etablering av barnehus kom som et resultat av et tverrdepartementalt samarbeid mellom Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet.

Formålet med etableringen av Statens barnehus var å sikre at barn og unge utsatt for vold og seksuelle overgrep ikke skulle utsettes for unødige belastninger i forbindelse med politiavhør, og samtidig sørge for at de fikk god og koordinert oppfølging. Som følge av endringene i straffeprosessloven §§ 239-239 f som trådte i kraft 2. oktober 2015, ble det formalisert at også voksne med psykisk utviklingshemming eller annen kognitiv funksjonsnedsettelse (særlig sårbare) skulle omfattes av tilbudet i Statens barnehus. Barnehusene hadde imidlertid før dette langt på vei også gjennomført avhør av denne gruppen.

Statens barnehus skulle sikre at særlig sårbare fornærmede og vitner og deres omsorgspersoner ble møtt med høy faglig kompetanse i trygge og tilrettelagte omgivelser. Barnehuset skulle videre bidra til å samle involvert fagpersonell på ett sted og redusere behovet for at den sårbare må fortelle sin historie gjentatte ganger. Det var også et viktig formål å styrke ivaretagelse av særlig sårbare fornærmede og vitners rettsikkerhet.

De første barnehusene ble etablert i 2007 og ved utgangen av 2017 var det i alt 11 barnehus.

1.2 Lokalisering av barnehusene

Alle politidistrikter, med unntak av Finnmark, har eget barnehus. Barnehusene er lokalisert i Oslo, Moss, Hamar, Sandefjord, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Ålesund, Trondheim, Bodø og Tromsø. Finnmark politidistrikt benytter tjenestene ved Statens barnehus Tromsø. Barnehuset i Tromsø har særskilt kompetanse innen samisk språk og kultur. I 2017 ble det besluttet at det skal etableres en underavdeling av barnehuset i Tromsø, stedsplassert i Finnmark. Arbeidet med å avklare lokalisering samt å skaffe tilfredsstillende lokaler har pågått i 2017. Underavdelingen ble besluttet stedsplassert i Kirkenes og åpnet 16. mars 2018.

Barnehuset i Moss ble formelt åpnet 1.11.2016, men hadde begrenset drift en periode. Avhør fra tidligere Romerike politidistrikt har derfor blitt gjennomført ved Statens barnehus Hamar i første del av 2017, mens tidligere Follo og Østfold politidistrikter delvis har gjennomført avhør ved Statens barnehus Oslo. Samtlige saker som knyttes til Øst politidistrikt (tidligere Romerike, Follo og Østfold) har benyttet tjenestene ved barnehuset i Moss fra mai 2017.

1.3 Underavdelinger av Statens barnehus

1.3.1 Underavdeling av Statens barnehus Bodø, stedsplassert i Mosjøen

I oktober 2016 ble det etablert en underavdeling av Statens barnehus Bodø, stedsplassert i Mosjøen. Barnehuset i Bodø vurderer selv at etableringen har vært svært vellykket.

Statens barnehus Bodø gjennomførte i 2017 totalt 449 avhør, hvorav 118 (26,3 %) i Mosjøen. I tillegg er det avhør fra "nedslagsfeltet" som er gjennomført i Bodø, blant annet i saker hvor det skal gjennomføres medisinske undersøkelser.

Avhørene i Mosjøen gjennomføres i tråd med gjeldende retningslinjer for gjennomføring av tilrettelagte avhør i lokaliteter som er tilpasset barn og unge og deres familier/følgepersoner.

På grunn av manglende kvalifisert personell har det tatt tid å få etablert tilbud om medisinske undersøkelser ved underavdelingen. Fra og med februar 2018 har imidlertid også det medisinske tilbudet blitt etablert i samarbeid med Helgelandssykehuset.

Som følge av at avhør gjennomføres i Mosjøen, erfarer man at representanter fra barneverntjenesten følger de fleste avhørene i barnehusets lokaler. Tidligere fulgte barneverntjenesten ofte sakene per videolink. Det oppleves som et langt mer fruktbart samarbeid at barnehusets ansatte og barneverntjenesten sammen legger en plan for det videre arbeidet.

Politidirektoratet har tatt initiativ til en ekstern følgeevaluering av prosjektet. Underveisevalueringen forelå i august 2017, mens en sluttevaluering vil foreligge i oktober 2018. Midtveisevalueringen viser at etableringen av underavdelingen har gitt positive virkninger på gjennomføringen av tilrettelagte avhør i Nordland politidistrikt. Både målgruppen, samarbeidspartene, ansatte ved barnehuset og lokalt politi er så langt tilfreds med ordningen.

1.3.2 Underavdeling av Statens barnehus Tromsø, stedsplassert i Kirkenes

Politimesteren i Troms fikk i februar 2017 i oppdrag å utarbeide utkast til en plan for etablering av en underavdeling av Statens barnehus Tromsø, stedsplassert i Finnmark.

Barnehuset var deltaker i arbeidsgruppen som utarbeidet forslag i tråd med oppdraget. Forslaget ble godkjent i august, og en prosjektgruppe ledet av barnehusets leder jobbet videre med etableringen.

Det ble besluttet at underavdelingen skulle lokaliseres i Kirkenes da dette gir kortest reisevei for flest mulig barn. Avdelingen i Kirkenes vil primært benyttes til avhør av barn og andre særlig sårbare fra Øst-Finnmark. Barn fra Vest-Finnmark vil ha kortere reisevei til Tromsø og vil derfor fortsatt benytte dette tilbudet.

Avdelingen i Kirkenes skal gi et fullverdig tilbud i tråd med Felles retningslinjer for Statens barnehus. Ansatte fra barnehuset i Tromsø bemanner avdelingen.

Tilbudet i Kirkenes ble formelt åpnet 15. mars 2018.

1.3.3 Underavdeling av Statens barnehus Bergen, stedsplassert i Sogn og Fjordane

Spørsmål om opprettelse av en eventuell underavdeling i Sogn og Fjordane har vært diskutert i en lengre periode. Statens barnehus Bergen har deltatt i møter med helsepersonell, politi og politikere med formål om å legge til rette for en eventuell avdeling. Barnehusleder har også vært på studiebesøk til Statens barnehus Bodø, herunder til underavdelingen i Mosjøen.

På bakgrunn av det arbeidet som hadde funnet sted i 2017, ble det raskt etablert en prosjektgruppe for å opprette en underavdeling, da dette ble besluttet gjennom Statsbudsjettet for 2018.

Underavdelingen skal være klar til åpning innen 1. oktober 2018.

1.4 Metode og datagrunnlag

Årsrapporten skal gi et bilde av virksomheten i barnehusene i 2017. Den er basert på barnehusenes egne innrapporteringer av utvalgte data ved årets slutt. Det er utarbeidet en mal til dette formålet som er brukt for første gang ved denne innrapporteringen, noe som gjør det vanskelig å sammenlikne tallmaterialet med tidligere år. Noe av tallmaterialet har vist seg vanskelig å rekonstruere, da det ikke har vært foretatt registreringer gjennom året. Tallene som presenteres må derfor leses med et visst forbehold om presisjonsnivå.

Tallene i denne rapporten er ikke direkte sammenlignbare med statistikk som presenteres i Årsrapport om tilrettelagte avhør, som er basert på en kombinasjon av uttrekk fra politiets register og egen manuell rapportering fra politidistriktene.

Barnehusene har i ulik grad beskrevet egne aktiviteter og tiltak. Disse er omtalt i rapporten for å gi et bilde av bredde og innhold i barnehusenes virksomhet, uten at omtalen er ment å gi et uttømmende bilde. Det enkelte barnehus kan således ha større tilbud og flere aktiviteter enn hva som fremkommer i denne rapporten.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at det i enkelte innrapporteringer har vært avvik mellom totalsum og delsum. For eksempel tilsvarer ikke totalt antall avhør summen av de enkelte alderskategorier. Avvikene er små, og av kapasitetsmessige grunner har en derfor ikke valgt å etterspørre ytterligere informasjon.

2. Rettslige rammer for Statens barnehus

2.1 Målgruppe for Statens barnehus og frister for gjennomføring av avhør

Straffeprosessloven §§ 239- 239 f regulerer bl.a. hvem det skal tas tilrettelagt avhør av og avhøret skal som hovedregel skje på barnehuset. Det differensieres mellom saker der det *skal* tas tilrettelagt avhør og saker der det *kan* tas slikt avhør. I den siste kategorien er det opp til påtaleansvarlig jurist hvorvidt det skal gjennomføres avhør etter reglene om tilrettelagt avhør.

Saker hvor det skal tas tilrettelagt avhør:

Det *skal* tas tilrettelagt avhør av fornærmede og vitner under 16 år, eller særlig sårbare voksne med psykisk utviklingshemming eller annen kognitiv funksjonsnedsettelse i saker som gjelder:

- Seksuallovbrudd (straffeloven kap. 26)
- Kroppsskade (straffeloven § 273)
- Drap (straffeloven § 275)
- Mishandling i nære relasjoner (straffeloven § 282)
- Kjønnsslemlestelse (straffeloven § 284)

Tilsvarende bestemmelser i straffeloven av 1902 omfattes også.

2.1.1 Saker hvor det kan tas tilrettelagt avhør

Fornærmede og vitner under 16 år eller særlig sårbare voksne med psykisk utviklingshemming eller annen kognitiv funksjonsnedsettelse *kan* avhøres ved tilrettelagt avhør i saker om andre straffbare forhold dersom hensynet til den fornærmede eller vitnet tilsier det.

Fornærmede mellom 16 og 18 år i saker som gjelder overtredelse av straffeloven §§ 312 - 314 (dvs. incest, søskenincest og seksuell omgang med andre nærstående for eksempel fosterbarn/stebarn) *kan* avhøres ved tilrettelagt avhør dersom hensynet til fornærmede tilsier det.

Politiets adgang til å snakke med barn i forbindelse med straffesak er nærmere konkretisert av blant annet riksadvokaten¹.

2.1.2 Frister for gjennomføring av avhør

Straffeprosessloven § 239 e angir hvilke frister som gjelder for gjennomføring av tilrettelagt avhør. Det tilrettelagte avhøret skal gjennomføres snarest mulig, men fristene differensieres noe ut fra sakens alvor og karakter. Avhøret skal gjennomføres innen en til tre uker, fristens lengde avhenger blant annet av type sak og barnet/den særlig sårbarens rolle (som vitne, eller fornærmet). Fristen løper fra anmeldelsestidspunkt eller fra det tidspunktet det er kjent for politiet at det skal gjennomføres tilrettelagt avhør. Hensikten med fristene er å ivareta barnet/den særlig sårbare og øke sannsynligheten for å få relevant informasjon om det mulige straffbare forholdet.

¹ Blant annet Riksadvokaten, ref. 2015/00483-019 av 21.10.2015 Tilrettelagte avhør – direktiver og retningslinjer

Avhøret skal skje senest innen en uke i de akutte sakene der:

- a) fornærmede skal avhøres om en handling som skjedde for mindre enn to uker siden
- b) den fornærmede som skal avhøres har gitt en fullstendig beretning om forholdet
- c) det er grunn til å tro at forklaringen er nødvendig for å beskytte fornærmede eller vitnet.

Avhøret skal skje innen to uker i saker der:

- a) vitnet er under seks år, eller
- b) vitnet er fornærmet i saken

I øvrige saker er fristen tre uker. Fristen kan forlenges med en uke dersom politiet før fristen utløper har foretatt tidkrevende etterforskingsskritt eller forberedelser som er nødvendige av hensyn til vitnet eller kvaliteten på avhøret. Det samme gjelder dersom avhørsleder og barnehuset er enige om at det er klart til vitnets beste at avhøret utsettes.

2.2 Kjerneoppgaver som tilligger Statens barnehus

Det er et mål å styrke barns rettssikkerhet og Stortingets intensjon er å sette barnet i sentrum. Statens barnehus er derfor tillagt følgende fem kjerneoppgaver²: tilrettelagte avhør, medisinske undersøkelser, oppfølging og behandling av målgruppen innen nærmere angitte rammer, samt ivareta koordinering av tverrfaglig og tverretattlig samhandling.

2.2.1 Tilrettelagt avhør

Tilrettelagt avhør gjennomføres som ledd i politiets etterforskning. Statens barnehus skal koordinere og tilrettelegge for at barnet, eller en annet særlig sårbar fornærmet/vitne møtes på en trygg og helhetlig måte når avhøret skal gjennomføres. Formålet er å redusere belastningen for den enkelte og pårørende. Barnehusene skal samarbeide tett med påtalemyndigheten i politiet, som leder etterforskningen.

2.2.2 Medisinske undersøkelser

Statens barnehus skal tilrettelegge for at det etter beslutning fra påtaleansvarlig jurist gjennomføres klinisk rettsmedisinsk og odontologisk undersøkelse av fornærmede. Undersøkelsene har som formål å sikre bevis med tanke på en mulig fremtidig hovedforhandling og skal som hovedregel gjennomføres ved barnehuset.

For øvrig skal fornærmede som er utsatt for vold eller seksuelle overgrep, men hvor det ikke er gjennomført en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, gis tilbud om en sosialmedisinsk undersøkelse for å ivareta vedkommendes helse- og omsorgssituasjon. Barnehusene skal tilrettelegge for dette og undersøkelsen gjennomføres utenfor straffesak.

2.2.3 Oppfølging og behandling av målgruppen

Statens barnehus skal kartlegge og avklare særlig sårbare fornærmede/vitners behov for videre oppfølging og behandling, og vurdere hvilke hjelpetilbud som skal gis. Barnehusene skal være en samarbeidsarena for de etater som deltar i arbeidet rundt fornærmede/vitne og det er derfor nødvendig at samarbeidsaktørene har god kjennskap til hverandres arbeidsmetoder, saksbehandlingsrutiner og regler, samt relevant regelverk.

² Felles retningslinjer for Statens barnehus (POD 2016)

2.2.4 Koordinering av tverrfaglig og tverretatlig samhandling

Statens barnehus skal sørge for koordinering og samhandling mellom de ulike involverte etater så tidlig som mulig etter at mistanke om et straffbart forhold er avdekket. Videre skal barnehuset bidra til at det etableres samhandlingsrutiner og informasjonsflyt som sikrer lik oppfølging av barnet, uavhengig av bosted og hvem som følger opp. Barnehusene skal også koordinere involverte aktører i hjelpeapparatet og i den strafferettslige prosessen før, under og etter avhør.

2.2.5 Fagutvikling

Statens barnehus skal drive fagutvikling, kompetansedeling og utvikling av egen virksomhet for å sikre god kvalitet på sitt arbeid. Dette innebærer å holde seg oppdatert på gjeldende forskning, gi faglig råd og veiledning, bidra med undervisning ved relevante utdanningsinstitusjoner og bidra i opplæring.

3. Organisering og drift av Statens barnehus

3.1 Organisatoriske forhold

Statens barnehus er en del av politiet og er underlagt og styres av politimesteren i det politidistriktet barnehuset er lokalisert. Det enkelte barnehus har en egen leder.

Politidirektoratet har ansvar for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av politidistriktene, herunder Statens barnehus.

Barnehusene er noe ulikt organisert i det enkelte politidistrikt, men flertallet av distriktene har valgt å organisere barnehuset under Felles enhet for etterretning og etterforskning/Felles enhet for etterretning, forebygging og etterforskning. Politidirektoratet skal vurdere hvorvidt det bør legges opp til en enhetlig organisering.

3.1.1 Barnehusrådet

Barnehusrådet ble etablert i 2014 og er et sentralt organ med deltakere fra involverte offentlige virksomheter:

- Politidirektoratet
- Helsedirektoratet
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
- Riksadvokatembetet
- En representant for barnehusene (leder)
- En representant for politidistriktene (politimester)

Barnehusrådet skal være et rådgivende organ for Politidirektoratet. Det skal fremme forståelse for barnehusenes arbeid i linjen og relevante fagmiljøer, og sikre godt samarbeid mellom berørte instanser. Videre skal rådet være en arena for utveksling av faglige problemstillinger og for utvikling av gode og hensiktsmessige arbeidsprosesser. Rådets medlemmer skal sikre at arbeidet knyttet til barnehusene gis tilstrekkelig oppmerksomhet og prioritet i egen organisasjon. Politidirektoratet er sekretariat for Barnehusrådet.

Rådet skal ha minst to møter i året. I 2017 ble det av ulike årsaker gjennomført kun ett møte hvor blant annet følgende saker ble behandlet: Felles retningslinjer for Statens barnehus, utvikling av statistikk for barnehusets virksomhet, problemstillinger knyttet til følgepersoner, finansiering av medisinske undersøkelser og tilstandsrapport om tilrettelagte avhør.

3.2 Ansatte og kompetanse

Barnehusene hadde totalt 146,8 årsverk pr. 31.12.2017. Til sammenlikning var det i alt 116 årsverk ved utgangen av 2016, hvilket tilsvarer en økning på 26,6 prosent. Gjennom øremerkede midler har bemanningen ved barnehusene blitt styrket gjennom året.

Hvert barnehus har en leder i 100 prosent stilling. Barnehuslederne har ulik faglig bakgrunn, blant annet innen psykologi, juridiske fag og sosialt arbeid.

I følge Felles retningslinjer for Statens barnehus, som trådte i kraft 19. desember 2016, skal det være ansatt psykolog ved det enkelte barnehus. Per 31.12.2017 hadde alle barnehusene ansatt en eller flere psykologer, totalt var det 19,5 årsverk. Rådgivere

(blant annet sykepleier, klinisk sosionom, barnevernspedagog) utgjør den største kategorien av ansatte, med i alt 76,6 årsverk ved siste årsskifte.

De fleste barnehusene har egne ansatte som ivaretar tekniske oppgaver knyttet til avhørene. Til sammen utgjorde disse 20,3 årsverk. Øvrig personell går under kategorien merkantilt. Disse utgjorde 19,4 årsverk³.

3.3 Kompetansemiljøer

3.3.1 Politihøgskolen

Politihøgskolen (PHS) har ansvar for å utdanne særlig egnede avhørere og har tre ulike studietilbud;

Avhør av barn og ungdom

Det ble tatt opp i alt 24 studenter til grunnutdanningen "Avhør av barn og ungdom" for studieåret 2016/2017. I 2017 avla 21 studenter eksamen, mens 3 studenter vil gjennomføre eksamen senere. Høsten 2017 ble det tatt opp 16 studenter til studiet som gjennomføres i 2017/2018.

Avhør av sårbare

Avhørsmetoden "sekvensielle avhør" er spesielt rettet mot avhør av barn i førskolealder og psykisk utviklingshemmede voksne. Høsten 2017 påbegynte 16 studenter studiet, og avlegger eksamen høsten 2018.

Påtalejurister i ledelse av tilrettelagte avhør

Avhørslederstudiet har som formål å bidra til kunnskap og ferdigheter i avhørsledelse slik at begge parter rettsikkerhet ivaretas. Det fokuseres særlig på hva som kan utfordre objektivitetsplikten. Det var stor søkning til studiet, i alt 54 søkere til 24 studieplasser. Som følge av mange søkere ble antallet studieplasser økt noe, og 27 studenter fullførte studiet våren 2018.

3.3.2 Kripos

Kripos har en viktig rolle som metodeutvikler og bidragsyter innenfor fagområdet avhør av barn og andre særlig sårbare, og er en sentral fagressurs ved gjennomføringen av avhørsutdanningen ved Politihøgskolen.

Kripos gjennomførte også i 2017 seminar om tilrettelagte avhør. Seminaret gikk over to dager og samlet ca. 240 deltagere fra politidistrikt og Statens barnehus. Hovedfokus var rettet mot avhør av barn og andre sårbare mistenkte. Temaet ble valgt på bakgrunn av at avhørere som har gjennomført studiet i tilrettelagt avhør ofte blir brukt, og anbefalt brukt, i gjennomføringen av disse avhørene.

Kripos gjennomførte videre et todagers seminar om sekvensielle avhør for avhørere som har gjennomført utdanningen "Avhør av sårbare" og ansatte som har en veilederrolle ved barnehusene. Hovedfokus var gjennomgang av avhør, evaluering av disse og erfaringsdeling. Ytterligere har Kripos gjennomført en to dagers fagsamling for det enkelte barnehus. Ved fire av barnehusene var temaet første fasene i den dialogiske samtalemodellen (DCM), med gjennomgang av forberedelse, kontaktetableringen og introduksjon til temaet. Hovedfokus var rettet mot hvordan barnet skal bli godt nok forberedt på det som venter dem. Ved de sju øvrige barnehusene var hovedtemaet sonderingsfasen, da disse tidligere har hatt fagdager om første fase.

³ En stilling var avhørskoordinator

4. Tilrettelagt avhør

Tilrettelagt avhør er en sentral oppgave for barnehuset. Et tilrettelagt avhør forutsetter god forberedelse og gjennomføring i henhold til gjeldende regelverk. Blant annet skal barnehuset bidra i samrådsmøter og ettermøter.

4.1 Om forberedelse og gjennomføring av tilrettelagt avhør

Straffeprosessloven § 239 gir rammer for gjennomføring av avhøret, hvem som skal tilbys tilrettelagt avhør, hvordan avhøret skal gjennomføres og hvilke frister som gjelder. Ny forskrift om tilrettelagte avhør gir utfyllende regler. Det følger blant annet av formskriften at avhørene som hovedregel skal gjennomføres ved Statens barnehus.

Politiet kan beslutte tilrettelagt avhør som ledd i etterforskning i en straffesak. Tilrettelagt avhør skal som hovedregel tas av en politietterforsker med særskilt videreutdanning og ledes av en påtalejurist med utvidet påtalekompetanse. Avhørsleder fastsetter tidspunkt for avhøret. Avhørsleder skal som hovedregel være til stede på barnehuset når det tilrettelagte avhøret gjennomføres. Det kan imidlertid gjøres unntak for de tilfeller det er ubetenkelig av hensyn til ivaretagelsen av barnet og siktedes rettsikkerhet. I sistnevnte tilfeller ledes avhøret ved bruk av videolink. Avhørsleder har et særlig ansvar for å fremskaffe en klar og sannferdig forklaring og våke over at saken blir fullstendig opplyst⁴.

Det foretas lyd- og billedopptak av avhørene, og disse avspilles i retten under en eventuell hovedforhandling.

Som ansvarlig for straffesaksbehandlingen har påtalemyndigheten i politiet ansvar for å påse at fristen for å gjennomføre tilrettelagt avhør overholdes, mens barnehusene har en viktig oppgave i å tilrettelegge for gjennomføring av selve avhøret og å følge opp barna etter at avhøret har funnet sted.

Avhørsleder har ansvar for at det gjennomføres samrådsmøte forut for selve avhøret, jf. forskrift om tilrettelagte avhør § 3⁵. I samrådsmøtet deltar blant annet medarbeidere ved barnehuset og formålet er å planlegge praktiske forhold rundt avhøret. Forhold rundt barnet som det må tas hensyn til under gjennomføringen av avhøret forsøkes avklart. Barnehusene benytter også "samråd" (samrådsmøte 2) som verktøy for å planlegge og koordinere tiltakene rundt barnet etter gjennomført avhør.

Det er ansatte ved barnehuset som møter barnet og følgepersoner/foresatte når barnet skal avhøres.

4.2 Statistikk tilrettelagte avhør

Flere barnehus opplevde økt sakstilfang også i 2017. Dette kan ha ulike forklaringer. Økt avdekking av seksuelle overgrep på nett har ført til at flere politidistrikt etterforsker store sakskompleks hvor mange fornærmede skal avhøres ved tilrettelagt avhør. Samtidig har økt fokus på avdekking av vold og overgrep mot barn og særlig sårbare voksne, i politiet og i samfunnet for øvrig, trolig bidratt til økningen.

⁴ Straffeprosessloven § 239a

⁵ Forskrift om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner (tilrettelagte avhør) av 24.09.2015 nr. 1098

Totalt ble det gjennomført 6 443 tilrettelagte avhør ved de 11 barnehusene. Antall avhør inkluderer både førstegangsavhør, gjentatt avhør og fortsatt avhør⁶. Som hovedregel gjennomføres avhøret av stedlig politi med videreutdanning i avhør av barn og/eller særlig sårbare voksne. I enkelte tilfeller er det imidlertid behov for bistand. Kripos oppgir å ha bistått ved 138 tilrettelagte avhør i 2017. Av de avhørte var 81 førskolebarn, 50 med psykisk utviklingshemming eller med annen funksjonsnedsettelse (både voksne og barn) og 7 eldre barn. To avhør av de voksne utviklingshemmede var mistenktavhør.

4.2.1 Totalt antall tilrettelagte avhør fordelt på barnehus

Nedenfor presenteres en oversikt over antall tilrettelagte avhør som er gjennomført ved det enkelte barnehus.

Tabell 1. Tilrettelagt avhør fordelt på barnehus

Barnehus	Politidistrikt	Antall avhør
Oslo	Oslo	1 051
Moss	Øst	818
Hamar	Innlandet	459
Sandefjord	Sør-Øst	811
Kristiansand	Agder	412
Stavanger	Sør-Vest	639
Bergen	Vest	435
Ålesund	Møre og Romsdal	378
Trondheim	Trøndelag	633
Bodø	Nordland	435
Tromsø	Troms og Finnmark	372

4.2.2 Tilrettelagte avhør fordelt på avhørtes alder

De langt fleste førstegangsavhørene, 92,5 prosent, gjaldt barn under 16 år. Det ble gjennomført flest avhør av aldersgruppen 6-11 år, og færrest av personer over 18 år.

Tabell 2. Tilrettelagt avhør fordelt på alder

Alder	Under 6 år	6-11 år	12-15 år	16-17 år	18 + år
Antall avhør	942	2759	2341	304	186

4.2.3 Tilrettelagte avhør av personer over 16 år med psykisk utviklingshemming

En fornærmet eller vitne med psykisk utviklingshemming skal avhøres i tilrettelagt avhør. Normalt gjennomføres avhøret sekvensielt, jf. pkt 4.2.5.

I 2017 ble det gjennomført 135 tilrettelagte avhør av denne gruppen.

4.2.4 Tilrettelagte avhør fordelt på sakstyper

Nedenfor presenteres en oversikt over hvordan de tilrettelagte avhørene fordeles på ulike sakstyper.

Tabell 3. Tilrettelagt avhør fordelt på sakstyper

Vold i nære relasjoner	Seksuelle overgrep	Annet
3 722	2 557	144

⁶ Antall avhør er ikke direkte sammenliknbare med tall oppgitt i årsrapport for 2016 pga. endring i rapporteringsmal. Tallene kan heller ikke sammenliknes med Politidirektoratets statistikknotat da dette kun omhandler førstegangsavhør. Utvikling i antall førstegangsavhør fremkommer i Politidirektoratets statistikknotat.

4.2.5 Sekvensielle avhør

Sekvensielle avhør er en avhørsmetodikk som benyttes ved avhør av barn under seks år og særlig sårbare voksne. Avhør av denne gruppen skal fortrinnsvis gjennomføres av personell med særskilt utdanning fra Politihøgskolen.

Sekvensielle avhør er mer ressurskrevende enn andre tilrettelagte avhør, da avhøret foretas i flere sekvenser og kan gå over flere dager.

I 2017 ble det gjennomført totalt 1 099 sekvensielle avhør.

Tabell 4. Sekvensielle avhør fordelt på barnehus

Barnehus	Politidistrikt	Antall avhør
Oslo	Oslo	222
Moss	Øst	111
Hamar	Innlandet	57
Sandefjord	Sør-Øst	144
Kristiansand	Agder	76
Stavanger	Sør-Vest	124
Bergen	Vest	118
Ålesund	Møre og Romsdal	66
Trondheim	Trøndelag	48
Bodø	Nordland	80
Tromsø	Troms og Finnmark	53

Av de totalt 1 099 avhørte var 70,9 prosent (779) under seks år.

Tabell 5. Sekvensielle avhør fordelt på aldersgrupper under 18 år

	Under 6 år	6-11 år	12-15 år	16-17 år	18 år og eldre
Antall avhør	779	191	48	28	53

4.2.6 Supplerende avhør

Formålet med et supplerende avhør er å stille spørsmål av betydning for straffesaken, men som ikke ble stilt under førstegangsavhør. Supplerende avhør skjer enten på begjæring fra forsvarer, fornærmede eller etter beslutning av påtaleansvarlig.

Det ble gjennomført totalt 488 supplerende avhør ved Statens barnehus i 2017.

4.3 Avhørtes status fordelt på rolle

Av de 5 851 førstegangsavhørene i 2017 er 4 649 (79 %) oppgitt å være avhør av fornærmet og 1 202 (21 %) avhør av vitne.⁷

Av de som hadde status *fornærmet* var 59 prosent mistenkt utsatt for vold, 34 prosent for seksuallovbrudd og 6 prosent for andre typer lovbrudd.

Av de avhørte *vitnene* var 55 prosent vitne i saker som gjaldt vold, 40 prosent var vitne til seksuallovbrudd og 5 prosent til andre typer lovbrudd.

4.4 Politiavhør gjennomført ved Statens barnehus

Mistenkte/siktede under 18 år eller andre særlig sårbare omfattes ikke av målgruppen for tilrettelagt avhør (se kap. 2.1). Under gitte omstendigheter kan likevel barnehuset benyttes ved gjennomføring av ordinære politiavhør av denne gruppen. Det samme

⁷ Barn som er vitne til vold kan ha status som fornærmet, jf. Rettstidene 2010 s. 942

gjelder for avhør av enkelte fornærmede eller vitner som faller utenfor barnehusets målgruppe.

I 2017 ble det gjennomført totalt 31 politiavhør ved Statens barnehus.

Tabell 6. Politiavhør totalt fordelt på alder

	Under 6 år	6-11 år	12-15 år	16-18 år	18 år og eldre
Antall avhør	1	26	155	102	36

I all hovedsak var avhørene knyttet til saker vedrørende seksuelle overgrep (249 avhør).

Barnehusene registrerer særskilt politiavhør som tas ved barnehusene av barn, unge og andre særlig sårbare med seksuell skadelig adferd.

Totalt ble det i 2017 gjennomført 172 avhør av denne gruppen.

Tabell 7. Politiavhør av personer med seksuell skadelig adferd fordelt på alder

	Under 6 år	6-11 år	12-15 år	16-18 år	18 år og eldre
Antall avhør	0	8	98	45	21

5. Medisinske undersøkelser

I følge Felles retningslinjer for Statens barnehus skal det utføres medisinsk undersøkelse:

- I de tilfeller påtalemyndigheten begjærer det av hensyn til bevissikring (klinisk rettsmedisinsk undersøkelse)
- I saker vedrørende mishandling i nære relasjoner eller seksuelle overgrep og hvor påtalemyndighet ikke har begjært en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse, skal fornærmede tilbys en sosialmedisinsk undersøkelse. Undersøkelsen gjennomføres kun dersom fornærmede og dens verge samtykker.

Lege med særskilt kompetanse skal utføre den medisinske undersøkelsen av barnet på barnehuset, fortrinnsvis i forbindelse med gjennomføring av det tilrettelagte avhøret.

Barnehusene har inngått samarbeidsavtaler om helsetjenester med lokalt sykehus. Journaler og opplysninger blir ført i det aktuelle helseforetaks pasientsystem.

I september 2017 ble det besluttet en ny finansieringsordning for "klinisk rettsmedisinske undersøkelser". Undersøkelsen er nå en del av "sørge for ansvaret" til helsesektoren, og skal derfor finansieres av denne. Det arbeides p.t. med nærmere retningslinjer for ordningen.

5.1 Statistikk medisinske undersøkelser

I innrapporteringene fra barnehusene er det i de fleste tilfeller ikke skilt mellom klinisk rettsmedisinske og sosialmedisinske undersøkelser. Tabell 8 presenterer derfor totalt antall undersøkelser.

Det ble gjennomført totalt 1 101 medisinske undersøkelser ved barnehusene i 2017. Noen av de innrapporterte undersøkelsene kan være gjennomført ved sykehus. Det forekommer også at undersøkelser som er gjennomført ved sykehus ikke inngår i barnehusets statistikk. Dette som følge av ulik registreringspraksis ved barnehusene.

Tabell 8. Medisinske undersøkelser fordelt på barnehus

Barnehus	Politidistrikt	Antall undersøkelser
Oslo	Oslo	300
Moss	Øst	153
Hamar	Innlandet	33
Sandefjord	Sør-Øst	39
Kristiansand	Agder	104
Stavanger	Sør-Vest	80
Bergen	Vest	71
Ålesund	Møre og Romsdal	24
Trondheim	Trøndelag	125
Bodø	Nordland	45
Tromsø	Troms og Finnmark	127

Fire av barnehusene oppgir for øvrig å ha gjennomført odontologiske undersøkelser, totalt 111 i 2017.

6. Oppfølging og behandling i Statens barnehus

Oppfølging av den enkelte før, under og etter avhør utgjør en stor del av arbeidet ved barnehusene. Dette omfatter ulike tiltak i tilknytning til avhør, medisinsk undersøkelse, kartlegging, veiledning, oppfølgingssamtaler og tilbud om korttids terapi eller behandling. Alle får tilbud om en vurderingssamtale i etterkant av avhøret. Noen mottar kriseintervensjon eller kortvarig oppfølging. Ved behov for langvarig oppfølging/terapi bistår barnehuset med overføring til lokalt hjelpeapparat.

Barnehusene gjennomfører ulike tiltak og prosjekter som del av oppgaven med oppfølging og behandling, bl.a. samhandling med kommunal barnevernstjeneste, gruppetilbud for bestemte målgrupper, veiledningstilbud overfor andre tjenester og informasjonstiltak.

Nedenfor gis det eksempler på ulike tiltak barnehusene er involvert i.

6.1 Samhandling med den kommunale barneverntjeneste

Barnehusene samarbeider med den kommunale barneverntjenesten om det enkelte barn i forkant av avhøret og i forbindelse med den videre oppfølging av barnet og familien/foresatte. I etterkant av avhøret kan barnehuset tilby konsultasjon og veiledning til det øvrige hjelpeapparat. Barnehusene koordinerer samrådsmøter på tvers av involverte etater for å avklare videre oppfølging.

6.2 Konsultasjonsteam

Konsultasjonsteam er et tilbud til første- og andrelinjetjenester i barnehusets egen region for tverrfaglig og tverretattlig, anonym drøfting av saker hvor det foreligger en bekymring knyttet til om barnet kan være utsatt for noe straffbart. Barnehusene opplyser også at teamene gir råd, bidrar til å avklare roller og ansvar, og anbefaler oppfølgingstiltak.

Det er per i dag ikke besluttet at konsultasjonsteam skal være en del av Statens barnehus' kjerneoppgaver. Fem av barnehusene har per 31.12.2017 likevel etablert konsultasjonsteam, og flere opplyser at de vil etablere team i løpet av 2018.

Konsultasjonsteamene varierer noe i art, innhold og sammensetning. Teamene kan rette seg mot vold og seksuelle overgrep mot barn, barn og unge med problematisk og skadelig seksualisert atferd, vold og seksuelle overgrep mot personer med utviklingshemming og andre særlig sårbare over 16 år. Et konsultasjonsteam har fokus på radikaliserings.⁸

6.3 Oppfølgingstiltak for bestemte målgrupper

Barnehusene kan tilby samtaler med de som avhøres, både i forkant og etterkant av avhøret. Det kan imidlertid variere hvor omfattende tilbudet er og hvordan det er organisert. Gjennom samtalene skal hjelpebehov og videre oppfølging kartlegges. Barnehusene kan i gitte tilfeller tilby oppfølging utover kartleggings-/vurderingssamtalen. I noen tilfeller kan de også tilby psykologisk behandling. Barnehusenes involvering må for øvrig skje i samarbeid med politiets avhørsleder/avhører.

⁸ Konsultasjonsteam er for øvrig omhandlet i NOU 2017:12 Svikt og svik. Her beskrives konsultasjonsteamene i henholdsvis kommuner og Statens barnehus. Bufdir har planlagt en evaluering av konsultasjonsteam-ordningen.

Nedenfor gis enkelte eksempler på tilbud som er gitt ved ett eller flere barnehus.

- Samtalegruppe for barn som har levd med vold i familien.
- Tilbud til foresatte til barn utsatt for/vitne til vold i nære relasjoner, med formål å hjelpe foresatte til å reparere skader hos barna.
- Tilbud til barn og unge som har vært utsatt for nettovergrep.
- Statens barnehus Tromsø har en fagstilling for oppfølging av samisktalende barn.
- Avhør av særlig sårbare som avhøres som mistenkt i saker om skadelig seksuell atferd (SSA-problematikk), herunder bl.a. erverv av kunnskap om bruk av særskilt verktøy for utredning, risikovurdering og behandling av denne gruppen.
- Statens barnehus Bodø har jobbet målrettet sammen med politiet i det forebyggende arbeidet i Tysfjord kommune. Både i 2016 og 2017 har barnehuset undervist kommunens ansatte innen oppvekst, kultur og helse i relevante tema. Videre har barnehuset utarbeidet et undervisningsopplegg tilpasset alle skoletrinn i kommunen. Undervisning av barn samt informasjonsmøte for foresatte har vært gjennomført i regi av barnehuset. Barnehusets arbeid fremkommer bl.a. i en reportasje på nrk.no, jf. <https://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/NNFA02121617/16-12-2017#t=15m4s>

6.4 Informasjonstiltak og veiledningstilbud

Det er viktig at barnehusets arbeid er kjent for aktuelle målgrupper og berørte, og at informasjon om arbeidet er tilpasset ulike behov. Nedenfor redegjøres kort for ulike informasjonstiltak og veiledningstilbud i regi av et eller flere barnehus. Oversikten er ikke uttømmende.

- Veiledning og deltakelse på foreldremøter i barnehage, skole eller idrettslag som har vært berørt av konkret straffesak.
- Deltakelse på ulike arenaer for å informere om egen virksomhet, som for eksempel fylkesmenn, psykisk helsevern, kommunale helsetjenester og barneverntjenester.
- Bistand gjennom telefonhenvendelser der profesjonelle samarbeidspartnere eller privatpersoner ber om anonyme drøftinger og veiledning. Noen blir henvist videre eller tas inn som sak i konsultasjonsteam.
- Tilbud om veiledning til kommunale barneverntjenester i saker som gjelder vold i nære relasjoner. Fokus er rettet mot kommunens arbeid etter avhør av barnet.
- Utarbeiding av informasjonsskriv til følgepersoner og pårørende om Statens barnehus og hva som skjer avhørsdagen.
- Statens barnehus Kristiansand og Tromsø har utviklet samtalekort ("Kroppskort"), med tekst og illustrasjon, som et verktøy i samtaler med barn. Kortene formidler hvilke regler som det er viktig at barn kjenner til, for å sette grenser i møte med andre barn og for at de skal få kunnskap om hva voksne har lov og ikke lov til å gjøre med kroppene deres. Kortene er distribuert til alle

barnehagene i Agder, Troms og Finnmark.

- Ulike tiltak rettet mot psykisk utviklingshemmede, som for eksempel informasjonsbrosjyre om konsultasjonsteam for psykisk utviklingshemmede, arrangør av konferanse "Mot til å handle" for ledere av tjenester for utviklingshemmede, samarbeid med forsker ved HIOA om prosjektet: "En kartlegging av tjenestetilbudet til barn og voksne med utviklingshemmede etter avhør hos Statens barnehus"
- Informasjon til utenlandske delegasjoner om den norske barnehusmodellen.
- Bistand til Unicef i forbindelse med revisjon av Barnas rettighetskort.

7. Fagutvikling

Faglig utvikling er den fjerde kjerneoppgaven til Statens barnehus og foregår som en integrert del av andre løpende oppgaver, i tverrfaglige samarbeidsfora og gjennom prosjekter.

Barnehusene oppgir at de deltar i, og selv fasiliterer, ulike fora. Det vises til deltagelse i undervisnings- og opplæringstiltak, utviklingsprosjekter, konferanser og regionale-, nasjonale- og internasjonale nettverk. Enkelte barnehus har arbeidet med utvikling av rutineendringer og prosedyrebeskrivelser.

7.1 Barnehussamlingen 2017 og jubileumskonferanse

Statens barnehus Kristiansand og Statens barnehus Trondheim arrangerte den årlige barnehussamlingen. Hovedtemaet for samlingen var samarbeid. Det ble besluttet at oppdatering av traumefeltet skal være et gjennomgående tema for fremtidige samlinger.

Statens barnehus Bergen markerte sitt 10 årsjubileum med en fagkonferanse i november 2017 hvor 162 deltok. Michael Lamb, som regnes som en av verdens fremste eksperter på avhør av barn, var en av foredragsholderne. Han snakket blant annet om sin modell for å avhøre/samtale med barn. I tillegg var det innlegg fra blant annet visepolitimester, byrådsleder, Politidirektoratet og barneombud. Øvrige temaer var terapi til barn utsatt for vold og overgrep, NOU 2017:12 Svikt og svik og "Operasjon Dark Room".

7.2 Faglige nettverk og utviklingsprosjekter

Det er etablert flere faglige nettverk hvor samtlige barnehus deltar. Fagnettverkene har som målsetting å dele erfaringer mellom de ulike barnehus, opprettholde og videreutvikle fag, samt bidra til at barnehusenes tilbud blir mer ensartet. Følgende nettverk/grupper er etablert:

- Nettverk knyttet til avhør og oppfølging av barn under 6 år (førskolebarn)
- Nettverk knyttet til avhør og oppfølging av voksne psykisk utviklingshemmede og andre særlig sårbare
- Nettverk knyttet til avhør og oppfølging av fornærmede som har vært utsatt for nettrelaterte overgrep
- Nettverk rettet mot psykologrollen i Statens barnehus.
- Nasjonal gruppe som samarbeider vedrørende barn og unge med bekymringsfull seksuell adferd. I tillegg til representanter for samtlige barnehus deltar RVTS med en representant for hver helsereligion. Gruppen har etablert samarbeid med tilsvarende fagpersoner i Norden.

Enkelte barnehus deltar også i andre nasjonale og regionale nettverk og utviklingsprosjekter. Nedenfor gis noen eksempler:

- CACTUS-nettverket (Child and Adolescent Complex trauma Society) er et landsomfattende faglig nettverk opprettet for å fremme fagutvikling på komplekse traumer. Nettverket har bred representasjon blant nasjonale og regionale kompetanse- og ressursmiljøer i Norge som driver forskning og

kunnskapsutvikling på barn og unge generelt, og på traumefeltet spesielt. Statens barnehus har to representanter i nettverket.

- Statens barnehus Moss deltar i "Prosjekt avhør av barn med minoritetsbakgrunn". Prosjektet er i regi av PHS i samarbeid med eksterne psykologspesialister og støttes av Bufdir. Også Kripos deltar i prosjektet.
- Nordic network of Barnehus (NNB). Målet med nettverksgruppen er å dele informasjon mellom Nordiske land - "Joint effort for sharing knowlegde".
- Representanter for fire barnehus har utarbeidet forslag til en enhetlig samarbeidsavtale mellom lokal barneverntjeneste og barnehus.
- Statens barnehus Trondheim og Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, region Midt (RVTS Midt) dannet for flere år siden "Nettverksgruppen for kompetanseheving om barn med bekymringsfull seksuell adferd". I tillegg til barnhuset og RVTS Midt deltar Brøset kompetansesenter, barne- og ungdomspsykiatrien ved St. Olavs hospital, Bufetat, og omsorgsenheten i Trondheim kommune. Nettverkets hovedoppgave er å sikre at kompetanse om risikovurdering, utredning og behandling av barn som forgriper seg på barn blir holdt vedlike og videreutviklet i regionen.
- Flere barnehus har, i samsvar med Felles retningslinjer for Statens barnehus, etablert eller er i ferd med å etablere tilbud om odontologisk undersøkelse. Tilbudet skjer i nært samarbeid med lokal/fylkeskommunal tannhelsetjeneste.
- Statens barnehus Ålesund har i 2017 etablert en samhandlingsarena med habiliteringstjenestene. Det har vært møter fire ganger i året med avhørere, jurist, habiliteringstjenestene i Møre og Romsdal og barnehuset tilstede. Som en følge av samarbeidet ble det tidlig i 2018 arrangert en konferanse om "Retningslinjene for mistanke om seksuell overgrep mot mennesker med utviklingshemming" hvor 200 personer fra hele fylket deltok.

7.3 Opplæringstiltak, kurs og konferanser

Politihøgskolen og Kripos har ansvar for henholdsvis å utdanne avhørere og å bidra til metodeutvikling. Nærmere om dette i kapittel 3.3.

Ut over hva som er nevnt tidligere deltar barnehusene i ulike opplæringstiltak og gjennomfører selv kompetansehevende tiltak, slik som:

- *Introduksjonskurs i kronisk traumatisering*
Statens barnehus Bergen har deltatt på introduksjonskurs i kronisk traumatisering i regi av Senter for Krisepsykologi. Dette er et kurs om hvordan man kan forstå og arbeide med mennesker som har vokst opp med overgrep, mishandling og omsorgssvikt.
- *Opplæring i bruk av kartleggingsskjema for vurdering av risiko*
Statens barnehus Trondheim har over flere år drevet et prosjekt for utvikling og oppfølging av barn som krenker andre barn seksuelt. Barnehuset samarbeider med regionalt senter, RVTS Midt, samt RBUP (Regionssenter for barn- og unges psykiske helse) og har gjennomført opplæring av flere eksterne samarbeidspartnere, som førstelinjetjenesten i regionen, ansatte ved barnehusene og spesialisthelsetjenesten. Opplæringen har bestått i bruk av kartleggingsskjema for å vurdere risiko for gjentakelsesfare, samt traumespesifikk behandling av barn med uheldig seksuell adferd.

- *Introduksjonskurs CPP*
Statens barnehus Bergen har deltatt på introduksjonskurs i metoden CPP, Child Parent Psychotherapy, i regi av Alternativ til Vold. CPP er en metode med fokus på hvordan man skal håndtere reaksjoner i etterkant av overgrep.
- *Workshop etter oppdrag fra Europarådet*
Etter invitasjon fra Europarådet deltok en representant fra barnehuset i Bergen og leder ved barnehuset i Kristiansand på en workshop i Tunisia, da Tunisia er i ferd med å endre lovverk og strukturer knyttet til beskyttelse av barn mot seksuelle overgrep. Temaet for workshopen var forbedring og tilpasning av juridisk praksis til barns behov. De norske deltagerne holdt innlegg om den norske barnehusmodellen. I tillegg deltok de i gruppediskusjoner og paneldebatt.
- *Samarbeidsseminar - Oslo politidistrikt, Statens barnehus Oslo og Kripos*
Statens barnehus Oslo arrangerte i samarbeid med eget distrikt og Kripos et felles fagseminar. Temaene for seminaret var sekvensielle avhør og avhørsmetodikk og samhandling mellom spesialavhørere og klinikere ved gjennomføring av sekvensielle avhør.
- *Nasjonalt fagseminar om medisinske undersøkelser*
Statens barnehus Oslo arrangerte et fagseminar om medisinske undersøkelser i barnehus. Alle barnehusene var representert sammen med personell fra de regionale helseforetakene. Også Helsedirektoratet og Politidirektoratet deltok.

7.4 Undervisningsoppgaver og kompetansedeling

Barnehusene har i betydelig grad bidratt i undervisning ved høyskoler og universitet, i samarbeidende institusjoner og i organisasjoner – både eksternt og i egen politiorganisasjon. Dette anses som viktig for utvikling av faget og for å øke kompetansen på tvers av tjenesteapparatet.

Nedenfor gis noen utvalgte eksempler:

- Statens barnehus Oslo har undervist ved ulike utdanningsinstitusjoner og fagmiljøer, blant annet ved Universitetet i Oslo, Høgskolen i Oslo og Akershus, Høgskolen i Østfold og ved ulike utdanninger på Politihøgskolen. Videre har barnehuset hatt internundervisning for politidistriktet, gjennomført fagdag med Kripos og hatt innlegg på en rekke ulike fagdager og konferanser, blant annet for ansatte i barnehager og familievernkontorer, på vergemålssamling og på en konferanse i regi av Redd barna.
- Statens barnehus Hamar har bistått med undervisning ved Høgskolen i Innlandet, Politihøgskolen, for Utdanningsforbundet og ellers i barnehager, barne- og ungdomsskoler og hos enkelte eksterne organisasjoner/faginstitusjoner. Barnehuset har for øvrig inngått en samarbeidsavtale med Høgskolen i Innlandet for 2018 – 2021 om undervisning på grunnskolelærerutdanningen, lektorutdanningen og praktisk pedagogisk utdanning.
- Statens barnehus Bergen har hatt undervisning ved Høgskolen på Vestlandet - ved sosionomutdanningen og videreutdanning i familieterapi. En av barnehusets psykologer har undervist ved psykologisk fakultet, Universitetet i Bergen. Videre har det blitt lagt vekt på å gi informasjon om Statens barnehus til blant annet barnevernsvakt, RVTs' egen utdanning "Avdekking Kva så", barnehager, fosterforeldre, SMISO, (Beredskapshjemmene i Sogn og Fjordane) og til kommuner i regionen. Barnehuset har også hatt innlegg på ulike

fagkonferanser/møter. Personell fra andre barnehus og fra forskningsmiljøer har hospitert. En representant fra barnehuset deltar i det EU-finansierte prosjektet "Promise", et europeisk barnehusnettverk og har deltatt på internasjonale møter i denne sammenheng.

- Et filmproduksjonsselskap har i samarbeid med Statens barnehus Oslo jobbet med en dokumentarfilm som handler om "hvordan leve med å ha blitt utsatt for seksuelt misbruk". Filmen støttes av Fritt ord og Extra-stiftelsen. Barnehuset har bidratt med informasjon og faglige innspill i prosessen frem til nå, og vil fortsette med dette til filmen er ferdigstilt.

Enkelte barnehus har hatt lav eller ingen undervisningsaktivitet, noe som kan henge sammen med kapasitet og prioritering - eller som et barnehus skriver; de har hatt fokus rettet mot å gi informasjon til sektorer som barnevern og oppvekstetaten fremfor undervisningsoppgaver.

7.5 Foredrag for utenlandske delegasjoner

Barnehuset i Oslo har i løpet av 2017 hatt besøk av om lag 35 utenlandske delegasjoner. Formålet med besøkene har vært informasjon om den norske barnehusmodellen, herunder juridiske rammer for barnehusets organisering og oppfølging og behandling. Delegasjonene har kommet fra europeiske, asiatiske, latinamerikanske og afrikanske land.

7.6 Egenevalueringer

Flere barnehus har evalueringsmøter hvor formålet er å bidra til forbedringer knyttet til gjennomføring av det tilrettelagte avhøret og oppfølging etter avhør. Nedenfor gis noen eksempler:

- Statens barnehus Kristiansand avholder månedlige evalueringsmøter med alle som er involvert i tilrettelagt avhør. Det gjennomføres også jevnlig samarbeids-/evalueringsmøter med helsepersonell knyttet til barnehuset.
- Statens barnehus Tromsø har i 2017 benyttet et tilbakemeldingssystem (happyornot) som gir barn mulighet til å gi direkte tilbakemelding om hvordan de har hatt det på barnehuset ved å trykke på en av fire knapper med ulike smilefjes.
- Statens barnehus Bodø har hatt ekstern veileder fra Nordlandssykehuset/ BUPA. Det gjennomføres ukentlige fagteam med saksgjennomgang og veiledning av hverandre.

7.7 Forskningsprosjekter

Barnehusene er et attraktivt sted for forskere som ønsker kunnskap om barn og unge utsatt for vold og overgrep, og også i økende grad gruppen barn/ungdom som utviser skadelig seksuell atferd. Nedenfor gis noen eksempler:

- *Prosjekter knyttet til mindreårige med skadelig seksuell atferd*
En psykologspesialist ved Statens barnehus Oslo er kontaktperson for prosjektledere for ulike prosjekter knyttet til skadelig seksuell atferd.
- *Helseplager hos barn og unge ved barnehuset*
Nasjonalt Kompetansesenter om Vold og Traumatisk Stress (NKVTS) er ansvarlig for forskningsprosjektet og Statens barnehus Oslo bistår med datainnsamlingen.

8. Nasjonale utviklingstiltak

Det er i 2017 gjennomført flere nasjonale utviklingstiltak som har betydning for barnehusenes virksomhet. Disse gjengis under.

8.1 Samhandlingsrutiner for politi og barneverntjeneste

Retningslinjene har som formål å bidra til å sikre bedre samhandling mellom politi og barneverntjeneste i saker som omhandler vold og seksuelle overgrep mot barn og er et resultat av tiltak 29 i "*En god barndom varer livet ut* - Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)". Statens barnehus Oslo har representert barnehusene med to medarbeidere og seksjonsleder i arbeidsgruppen. Også Politidirektoratet, Politihøgskolen og flere politidistrikt har vært involvert i arbeidet. Forslag til retningslinjer ble sendt på høring sommeren 2018.

8.2 Odontologiske undersøkelser

I 2017 ble ytterligere fem barnehus implementert i "Tannlegeprosjektet". I fase 1 ble det utarbeidet prosedyre for tannlegeerklæring i straffesaker og denne er derved utprøvd ved seks barnehus. Tannlegeprosjektet har gått over i fase 2 hvor formålet er videreutvikling og implementering av klinisk rettsmedisinsk tannlegeerklæring. Det er planlagt å evaluere erfaringer med prosedyren i løpet av 2018. I dette ligger også at en vil søke å få godkjent en nasjonal retningslinje for rettsodontologiske/tannhelseundersøkelser i Statens barnehus.

Statssekretær negativ til barnehus-etablering på Sortland

Statssekretær Thor Kleppen Sættem, skriver i et brev til sortlandsordfører Tove Mette Bjørkmo at han ikke tror et barnehus på Sortland er det som trengs akkurat nå for å sikre behovene og utfordringene knyttet til vern av barn og unge utsatt for vold og overgrep.

Thor Sættem Foto: Olav Heggø

Publisert: 24 mai 2019 20:09Sist oppdatert: 24 mai 2019 21:11

I februar sendte Bjørkmo et brev til Justis- og beredskapsdepartementet hvor hun ba om et møte for å diskutere nettopp det å legge et såkalt barnehus til Sortland.

Les mer om barnehus på [Statensbarnehus.no](https://statensbarnehus.no)

I et brev datert 30. april skriver statssekretær Thor Kleppen Sættem at han har forståelse for at Bjørkmo ønsker et slikt hus til Sortland og Vesterålen og skriver at kortere reisevei for barna og kapasitetsutfordringer i barnehusene har vært argumenter for etableringen av nye barnehus.

– En oversikt fra Politidirektoratet viser imidlertid at hovedutfordringen i 2018 ikke ligger i selve barnehusene, men er hovedsakelig knyttet til kapasitet og ressursmangel hos avhørere og avhørsledere i politidistriktene. Etablering av flere barnehus vil derfor ikke i særlig grad avhjelpe situasjonen med fristbrudd for gjennomføring av tilrettelagte avhør, skriver Kleppen Sættem.

Han viser videre til at reiseveien for enkelte i Nordland kan være opp mot tre timer for å komme til et barnehus.

– Dette vil kunne utgjøre en tilleggsbelastning, men er ikke nødvendigvis negativt for barna. Barnehusene legger derfor til rette for å kompensere for mulige uheldige følger av lang reisevei, skriver statssekretæren.

Skal evalueres

Kleppen Sættem lukker imidlertid ikke døra helt.

– Jeg kan opplyse om at Politidirektoratet vil igangsette en større evaluering av barnehusene i 2019. Vurderinger av både kapasitet og kompetanse vil stå sentralt i denne evalueringen. Det er politiet som må vurdere om det er nødvendig med flere barnehus.

14 i Norge

Totalt sett er det 14 barnehus i Norge. Tre er underavdelinger av andre barnehus. I Nordland er det barnehus i Bodø og en underavdeling i Mosjøen.

– Samlet sett mener vi det er andre grep som i øyeblikket er viktigere for å styrke innsatsen for vold- og overgrepsutsatte barn og unge enn å øke antallet barnehus, avslutter statssekretæren.